

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य

योजना २०७७

पहिलो संसोधित २०७९

मंगला गाउँपालिका

म्याग्दी

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

मंगला गाउँपालिका

म्याग्दी

परिच्छेद एक

पृष्ठभूमि

१.२ गाउँपालिकाको परिचय

म्याग्दी जिल्ला नेपालको राजधानी काठमाडौँबाट उत्तर पश्चिममा रहेको छ । यस जिल्लामा ४ वटा गाउँपालिका र एक नगरपालिका मध्ये सदरमुकाम बेनीबाट उत्तर पश्चिम तर्फ अवस्थित यो गाउँपालिका सदरमुकामबाट ६ कोषको दुरीमा रहेको छ । वि.स २०४६ पछिको राजनैतिक परिवर्तनपछि बनेका बाबियाचौर, अर्मन, बरन्जा र कुहुँ गाविसहरुलाई एकीकृत गरी नेपालको संविधान अनुसार वि.सं २०७३ सालको राज्यपुर्नसंरचना अनुसार परिवर्तन भई स्थानीय निकायको रूपमा मंगला गाउँपालिकाको नामबाट परिचित छ हाल यस गाउँपालिकामा ५ वटा वडाहरु रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकाको नामाकरणका सन्दर्भमा विभिन्न धारणा तथा विवदन्तीहरु भेटिएका छन् । धार्मिक मान्यताका दृष्टिकोणले हेर्दा यस गाउँपालिकाको केन्द्र भएर बग्ने म्याग्दी नदीलाई मंगला नदीको नामबाट पनि चिनिन्छ । सोही मंगला नदीका नामबाट यस मंगला गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको छ । मंगलाको अर्थ मंगल वा शुभ राम्रो भन्ने अर्थ लगाउने गरिएको पाइन्छ । म्याग्दी जिल्लाको सदरमुकामसँग जोडिएको भए पनि विकासका पूर्वाधारहरुका प्रचुर विकास खासै हुनसकेको छैन । त्यति मात्र होइन यस गाउँपालिकामा रहेका सरकारी संरचनालाई हेर्दा पशुसेवा केन्द्र, कृषि सेवा केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, इलाका वन कार्यालय, अतिरिक्त हुलाक कार्यालय लगायतका सरकारी निकायहरु रहेका छन् भने गाउँपालिकामा गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको उपस्थिति भने निकै कमजोर रहेको देखिन्छ ।

गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति हेर्दा मंगला गाउँपालिका समुद्री सतहबाट ९७३ मिटर देखि २९८५ मिटर सम्मको उचाईमा रहेको छ । यो गाउँपालिका सदरमुकाम बेनीबाट ६ कोष अर्थात ५ घण्टाको पैदलदुरीमा छ । म्याग्दी जिल्लाको कुल क्षेत्रफल २२८७.०६ वर्गकिलोमिटर क्षेत्रफल मध्ये यस गाउँपालिकाले करिब ८८.९० वर्गकिलोमिटर क्षेत्रफल ओगटेको छ । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा बेनी नगरपालिका, पश्चिममा मालिका गाउँपालिका, उत्तरमा रघुगंगा गाउँपालिका र दक्षिणमा बागलुङ जिल्लाको काँठेखोला गाउँपालिका वडा नं ३, धम्जा र ताराखोला पर्दछन् । यहाँको भू-बनोटलाई हेर्दा पहाडी भू-भाग भएकोले भिरालो डाँडाहरुले ढाकेको छ । पहाडी दोमट, कमेरो, बलौटे र केही चिम्टाइलो मलिलो माटो पाइने भएकोले मध्यम किसिमको उर्भराशक्ति रहेको छ । कृषि उत्पादनको दृष्टिकोणले हेर्ने हो भने यहाँका जमिनको अधिकांश भूभाग भिरालो, चट्टान, पाखो र थोरै मात्र कृषियोग्य भूमि भएको हुँदा कृषि उत्पादन मध्यम रहेको छ । सिंचाईको श्रोत र सम्भावना भएपनि उक्त श्रोतको उपयोग हुन नसकेका कारण कृषियोग्य जमिनमा सिंचाईको अभाव रहेको छ । गाउँपालिकाका प्रमुख कृषि उत्पादनमा धान, मकै, कोदो, गहुँ हुन भने अन्य नगदे वालीहरु अलैंची, कफी आदिको राम्रो खेती गर्न सकिने सम्भावना रहेको छ । यहाँ भएको खनीज, जल, गैरकाष्ठ वनपैदावार जस्ता प्राकृतिक स्रोतको उपयोग गर्ने हो भने प्रसस्त आयार्जनका बाटाहरु बन्न सक्ने देखिन्छ ।

नदीनाला र तालपोखरी

यस गाउँपालिकामा जरुवा तथा साना पानीका मूलहरु धेरै भए भए पनि ठूला श्रोतहरुको अभाव रहेको छ । मंगला गाउँपालिका भएर बग्ने म्याग्दी नदीका आलवा प्रमुख पानीका श्रोतहमा अर्मन खोला, हिलावाड खोला, खोप्ती खोला, दुखु खोला, भाइवाड खोला, नेवारे खोला, अर्जे खोला, अँधेरी खोला, घट्टेखोला, बराहथान खोला, छरबोट खोला, रातोखोला प्रमुख छन् । यी श्रोतहरुबाट सामान्य सिंचाई र खानेपानीका लागि प्रयोगमा ल्याइएका भएपनि पर्याप्त

मात्रामा सिंचाईको रुपमा सदुपयोग गर्न किने अवस्था छैन । वरु हरेक वर्ष आउने खहरे बाढीले जनधनको नोक्सानी बेहोर्नुपर्ने अवस्था भने विद्यमान छ ।

सामाजिक अवस्था

मंगला गाउँपालिका बहुजातीय र बहुभाषिक तथा बहुसंस्कृतिक महत्व बोकेको गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २००१६ रहेको छ जस अन्तर्गत महिलाको जनसंख्या ९९८४ र पुरुषको जनसंख्या १००३२ रहेको छ । गाउँपालिकाको कुल जनसंख्यामा महिलाको प्रतिशत ४९.८८ र पुरुषको प्रतिशत ५०.१२ रहेको छ । गाउँपालिकाको औषत परिवार संख्या ५ दशमलव ४५ छ । मंगला गाउँपालिकामा प्रमुख रुपमा मगरहरुको बस्ती रहेको छ भने त्यसपछि दलितहरुको बसोबास रहेको छ । यहाँ बसोबास गर्ने मानिसहरुको आफ्नै भाषा र भेषभूषा रहेको छ । यहाँ बसोबास गर्ने बहुसंख्यक मानिसहरु कृषि पेशामा आवद्ध रहेका छन् । खासगरी कृषि अन्तर्गत तरकारी, नगदेवाली, पशुपालन आदि पर्दछन् ।

गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या

मंगला गाउँपालिकाको जम्मा घरधुरी संख्या ३६७२ र जनसंख्या २००१६ रहेको छ । उक्त जनसंख्यामा महिलाको जनसंख्या ९९८२ र पुरुषको जनसंख्या १००३२ रहेको छ । गाउँपालिकाको कुल जनसंख्यामा महिला भन्दा पुरुष ४८ जनाले बढी छन् । कुल जनसंख्यामा महिलाको प्रतिशत ४९.८८ र पुरुषको ५०.१२ प्रतिशत रहेको छ । उक्त जनसंख्या तथा घरधुरीको आधारमा औषत परिवार संख्या प्रति घरधुरी करिब ५.४५ जना हुन आउँछ । औषत जन घनत्वलाई हेर्दा प्रतिवर्ग किलोमिटर २२५ जना बसोबास गर्ने देखिन्छ ।

क्र.स	लिंग	कुल जनसंख्या २०६८	प्रतिशत	कुल जनसंख्या २०६८	प्रतिशत
१	महिला	९०००	५६.५३	९९८४	४९.८४
२	पुरुष	६९४९	४३.५७	१००३२	५०.१६
	जम्मा	१५९४९	१००	२००१६	१००

गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण २०७५

गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्याको विवरण

गाउँपालिकाको जनसंख्याको वडागत जनसंख्याको अवस्थालाई हेर्दा सबै वडाहरुमा समानुपातिक नै देखिन्छ । वडा नं ४ मा भने तुलनात्मक रुपले कम जनसंख्या रहेको पाइन्छ । गाउँपालिकाका वडाहरुमा कम्तीमा २०६८ देखि बढीमा ५६२६ सम्म जनसंख्या रहेको छ । क्षेत्रफलको हिसाबले गाउँपालिकाको सबैभन्दा बढी जनसंख्या भएको वडा नं ५ को जनसंख्या ५६२६ अर्थात गाउँपालिकाको कुल जनसंख्याको २८ दशमलव ३५ प्रतिशत छ । त्यसै गरी दोश्रो ठूलो वडाको रुपमा रहेको वडा नं ४ को जनसंख्या २०६८ छ । वडा नं ३ मंगला गाउँपालिकाको सबैभन्दा सानो वडा हो । यस वडाको कुल जनसंख्या ४९४७ मात्र छ । यो कुल जनसंख्याको २०.९ प्रतिशत हुन आउँछ । क्षेत्रफलको हिसाबले दोश्रो सानो वडा १ नं वडा हो यस वडाको जनसंख्या ३७९९ रहेको छ । यो गाउँपालिकाको कुल जनसंख्याको १८.७४ प्रतिशत हुनआउँछ । यस प्रकार गाउँपालिकामा भएका ५ वटा वडाहरुमा बढीमा २८.३५ प्रतिशतदेखि कम्तीमा १०.४२ प्रतिशत सम्म जनसंख्या रहेको पाइन्छ । वडागत रुपमा लैंगिक जनसंख्याको अवस्था हेर्दा वडा नं २ मा महिलाको संख्या बढी छ भने वडा नं १, ३, ४ र ५ मा पुरुषको संख्या बढी छ । गाउँपालिकाको घरधुरी र जनसंख्याको अवस्थालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

वडा नं	घरधुरी संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा	क्षेत्रफल	
१	७३५	१८७२	१८७२	३७४९	१६.२२	२२९
२	८६२	२२७५	२१८१	४४५६	१५.११	२९५
३	७०५	२०३६	२१११	४१४७	१२.०४	१७८
४	३७५	१०२७	१०४१	२०६८	१७.५५	११८
५	९९६	२७९९	२८२७	५६२६	२७.९८	२०१
जम्मा	३६७२	९९८४	१००३२	२००१६	८८९०	२२५

श्रोत गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण २०७५

१.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको पृष्ठभूमि:

नेपाल विपद्को दृष्टिले अति जोखिमपूर्ण देशहरूमध्ये एक हो । विश्वका १ सय ९८ मुलुकमध्ये नेपाल भूकम्पका हिसाबले ११ औं, बाढी पहिरोको हिसाबले ३० औं स्थानमा र जलवायु परिवर्तनको हिसाबमा विश्वमा चौथो तथा एशियामा छैठौं, जोखिमपूर्ण देशको रूपमा रहेको छ । प्राकृतिक विपद्को हिसाबले विश्वको उच्च जोखिमपूर्ण देशको रूपमा रहेको छ । नेपालमा विशेषगरी नियमित रूपमा हुने बाढी, पहिरो, हुरिबतास, आगलागी, चट्याङ, सडक दुर्घटना, असिना, हिमपहिरो, महामारी जस्ता मौसमी विपद्बाट हरेक वर्ष लगभग बीस हजारभन्दा बढी परिवारहरू प्रभावित हुने गरेका छन् । नेपालमा प्रतिवर्ष विभिन्न विपद्हरूबाट सरदर औसतमा एक हजारको हाराहारीमा मानिसहरूको मृत्यु हुने गर्दछ । जसमध्ये वार्षिक ३ सय जनाको मृत्यु बाढी तथा पहिरोका कारणले मात्रै हुने गर्दछ । यसैगरी सबैभन्दा बढी आगलागीका कारण पशु चौपाया, पंक्षी, वन क्षेत्र र धनसम्पत्तिको नोक्सानी हुने गरेको छ ।

विपद्को कारण नेपालले हरेक वर्ष औसतमा १ अर्ब २१ करोडको बराबरको राष्ट्रिय सम्पत्तिको क्षति व्यहोर्नु परेको छ । त्यसै गरेर नेपालको विकास दर ३ देखि ४ प्रतिशतले रहेको छ भने विपद्ले विनाश गर्ने दर ८ देखि २५ प्रतिशतसम्म हुने गरेको देखिएको छ । कमजोर भू-बनोट, जटिल भूगर्भीय संरचनाका, बदलिँदो जलवायु अवस्था, बढ्दो शहरीकरण, जलसंख्या बृद्धि तथा मानवीय हेलचेक्राई र असावधानीका कारण नेपाल विपद्को उच्च संकटासन्नताको अवस्थामा रहेको छ । बिगतमा गरिएका अध्ययन अनुसन्धान र बिगतको विश्लेषण अनुसार नेपालमा कुनै पनि समय धेरै ठूलो भूकम्प जाने र त्यसबाट धेरै संख्यामा मानिस मर्ने, घाइते हुने तथा भौतिक संरचना क्षतिग्रस्त हुने सम्भावना रहेको छ । २०७२ वैशाख १२ र २९ गते आएका भूकम्प यसैका उदाहरण हुन् । अझै पनि यस्तै प्रकृतिका भूकम्पहरू आउने अनुमान भूगर्भविद्हरूले गर्दै आएका छन् । यस्तै हरेक वर्ष जस्तो कोशी, कर्णाली र महाकाली लगायतका नदीहरूमा आउने बाढीहरू पनि विपद्का उदाहरणहरू हुन् । यी उदाहरण मात्र नभएर यथार्थ र वास्तविक पनि हुन् । यसको अर्थ अब सबै हाम्रो काबुभन्दा बाहिर गैसकेकै हो त भन्ने प्रश्न उठ्न सक्छ तर हामीले सावधानी अपनायौं, पूर्वतयारीमा जुट्यौं भने विपद्लाई पनि क्रमिक रूपले हाम्रो नियन्त्रणमा लिन सक्नेछौं त्यसका लागि स्थानीय सरकारको समन्वयमा स्थानीय स्तरमा काम गर्ने सरकारी गैरसरकारी, सामुदायिक संघ संस्थाहरू, स्थानीय तहमा रहेर काम गर्ने निजी क्षेत्रका प्रतिनिधिहरू लगायत सबैको सहकार्य भयो भने हाम्रो विपद् जोखिम न्यूनीकरण गरी उत्थानशीलता बढाउन सक्छौं ।

नेपालको संविधान २०७२, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (प्रथम संशोधन २०७५), स्थानीय सरकार सन्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति एवं रणनीतिक कार्ययोजना २०७५ तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७५ लगायतका राष्ट्रिय नीति तथा कानूनी दस्तावेजको आधार र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेण्डाई कार्यढाचाको मर्मलाई आत्मसात गर्दै स्थानीय तहको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन लाई संस्थागत गर्ने र समुदायस्तरबाट नै विपद् उत्थानशीलता बृद्धि गर्न बाञ्छनीय भएको हुनाले नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयले जारी गरेको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ (प्रथम

संशोधन २०७६) बमोजिम तयार गरेको यस योजनाले भविष्यमा स्थानीय तहको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा नया फड्को मार्ने अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) ले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्, कार्यकारी समिति, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण (यसपछि प्राधिकरण भनिने), प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद् र कार्यकारी समिति, जिल्ला तथा स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको संस्थागत व्यवस्था गरी तिनीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार समेत तोकेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा २ (न) ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार भित्र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी सबै चरणका कार्यहरू समावेश गरेको छ । यस ऐनले राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड बमोजिम भवन निर्माण अनुमति, अनुगमन र नियमन सम्बन्धी कार्यहरूका साथै सुरक्षित बस्ती विकास सम्बन्धी नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, नियमन र मूल्याङ्कन कार्यलाई समेत गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार भित्र समेटेको छ ।

वि.सं २०६५ साल जेठ १५ गते नेपाल सरकारले संघीयतामा जाने निर्णय गरेसँगै देशमा तीन तहका सरकारहरूको प्रादुभाव भयो । केन्द्रमा संघीय सरकार, प्रदेशमा प्रादेशिक सरकार र स्थानीय तहमा स्थानीय सरकार निर्माण भएसँगै सोही अनुरूप तहगत संरचनाहरूको निर्माण भए । जस अनुरूप केन्द्रमा प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद् गठन भएको छ, गृहमन्त्रीको अध्यक्षतामा विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिको निर्माण भएको छ । त्यसैगरी सातै प्रदेशमा मुख्यमन्त्रीको अध्यक्षतामा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति निर्माण गरिएको छ । जिल्लामा प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई कायम गरिएको छ भने स्थानीय तहमा गाउँपालिकाको अध्यक्ष तथा नगरपालिका प्रमुख (मेयर) को अध्यक्षतामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको व्यवस्था गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यलाई तहगत रूपमा जिम्मेवारी हस्तान्तरण गरिएको छ । सोही अनुरूप हरेक तहले आफ्नो लागि आवश्यक ऐन, नियम कानूनहरू निर्माण गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने प्रावधान अनुरूप संघीय सरकारले तयार गरेको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना मार्गदर्शन २०६७ (पहिलो संशोधन २०७६) को अधीनमा रही म्याग्दी जिल्लाको मंगला गाउँपालिकाले विभिन्न सरकारी निकाय, गैरसरकारी क्षेत्र, स्थानीय राजनीतिक दलहरू, निजी क्षेत्र, स्थानीय जनप्रतिनिधि, स्थानीय तहमा रहेर काम गरिरहेका विभिन्न मानवीय सेवामा समर्पित संघसंस्थाहरू समेतको सहभागितामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७७ निर्माण गरेको छ ।

मंगला गाउँपालिकाको विपद्को संक्षिप्त स्थिति

मंगला गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाको सदरमुकाम बेनीबाट १८ किलोमिटरको दुरीमा अवस्थित । चारैतिर अग्ला र होचा पहाडहरूले घेरिएको यस गाउँपालिकाको केही बस्तीहरू समथर र खोंचमा पनि रहेका छन् । म्याग्दी जिल्लाका अन्य स्थानीय तहहरूमध्ये मंगला गाउँपालिका पनि विपद्को उच्च जोखिममा रहेको छ । अधिकांश भूभाग भिरालो सतहमा रहेको, फोस्को र कमेरे माटो, ठाडा खोला, खोल्सा र खहरेहरू अत्यधिक रहेका र तल्लो क्षेत्र म्याग्दी खोलाको किनारी भागमा अवस्थित रहेको कारण यस गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा बाढी पहिरो प्रकोपको जोखिम रहेको छ । त्यसैगरी यस गाउँपालिकाका अधिकांश ग्रामीण बस्तीमा ढुंगामाटोले बनेका कच्ची घरहरू र ती घरहरूमा लगाइएको छाना समेत ढुंगाको लगाइएको हुनाले भूपम्पीय जोखिम समेत त्यत्तिकै रहेको छ ।

मंगला गाउँपालिकाका अधिकांश बस्तीहरूमा प्राय पहिरोका कारण हरेक वर्ष धेरै धनजनको क्षति हुने गरेको छ । वर्षातको मौषममा अत्यधिक आउने वर्षातको भेलसँगै पहिरो खस्ने समस्या रहेको हुनाले यस गाउँपालिकामा बाढी पहिरोलाई एउटै प्रकोपको रूपमा हेर्ने गरिएको छ । खासगरी अर्मन खोला, हिलावाड खोला, खोप्ती खोला, दुखु खोला, भाइवाड खोला, नेवारे खोला, अर्जे खोला, अँधेरी खोला, घट्टेखोला, बराहथान खोला, छरबोट खोला, रातोखोला मा

हरेक वर्ष आउने बाढी पहिरोले धेरै क्षति पुर्याएको छ । एकातिर ठाडो र भिरालो भू-सतह छ भने अर्कातिर विना प्राविधिक परिक्षण र वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन नगरी गाउँ बस्तीमा बाटो पुर्याउने नाममा अत्यधिक डोजरको प्रयोग बढ्दै जानाले पहिरोका प्रकोप बढ्दै गएको प्रति स्थानीय बासिन्दाहरु निकै चिन्तित र त्रसित रहेको देखिन्छ । विगत २ वर्षमा गाउँपालिकामा भएका विभिन्न प्रकोपहरुबाट ३७ लाख ५८ हजार २ सय ७० बराबरको आर्थिक क्षति भएको देखिन्छ । यसमध्ये १४ लाख ४९ हजार ९ सय ८९ बराबरका आर्थिक क्षति बाढी पहिरोका कारण भएको छ भने २१ लाख ३७ हजार ८८ आगलागीबाट क्षति भएको देखिन्छ (गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण २०७५, ५३) । वर्षमा मंगला गाउँपालिकामा विपद्दे पुर्याएको क्षतिको अवस्था हेर्दा बाढी पहिरोले नै बढी क्षति पुर्याएको छ पछिल्लो समय आगलागीका घटनाहरुमा कमी आउन थालेको छ । ग्याँस चुलोको प्रयोगमा वृद्धि भएसँगै घरहरुको छानोमा वस्ता लगाउने मानिसहरुको संख्या बढ्दै गएकोले आगलागीको क्षति कम भएको अनुभूति हुन थालेको छ । हालसम्म साउनेपानी, अरुखोला, कुर्सीमला, पिपलबोट, साठी, शोरापाँट, हाँडेभीर, अर्मन, सिर्कुम, किमचौर, पाखर्क गहते हाँडेभीर, नेटा, सहस्रधारा आदि स्थानहरु बाढी पहिरोको जोखिममा रहेका छन् । त्यसैगरी सिम, कस्केरी, दरुड, आम्बोट, भाइबाड, बाबियाचौर, पानाबगर, पूर्णगाँउ, कुहुँ, तुसारेपानी, खर्क, सातबीसे कस्केरी, चाहानडाँडा, आर्कुटी, पखेर र खर्सुपानी लगायतका बस्तीहरु बाढी पहिरोको जोखिममा रहेका छन् । भुकम्पीय रुपले पनि मंगला गाउँपालिका निकै जोखिममा रहेको छ । पहाडी क्षेत्रको भिरालो भू-सतह तथा त्यहाँ बनेक कच्ची ढुंगा र माटोको जोडान भएका बन्धन बेगरका घरहरुमा लगाईएको ढुंगाको छानोका कारण हरेका बस्ती जोखिममा छन् । भविष्यमा जुनसुकै बेला आउन सक्ने कम म्याग्नीच्युडको भूकम्प पनि यस गाउँपालिकाको लागि ठूलो खतरा बन्न सक्ने अवस्था टड्कारो छ ।

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको आवश्यकता र औचित्य

विपद्बाट प्रभावित समुदायलाई सहयोगको आवश्यकता पर्दछ र सहयोग कार्यलाई जतिसक्दो छिटो र छरितो गराउनु पर्दछ जसले गर्दा थप क्षति हुनबाट बचाउन सकिन्छ । यद्यपि विपद्लाई कुनै सावधानी वा लगानीले जोखिम मुक्त बनाउन भने कठिन छ । तर पनि विपद् पूर्व गरिने न्यूनीकरण र पूर्वतयारीका कार्यहरुलाई महत्वका साथ कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ । यो योजना विपद्को समयमा सञ्चालन गरिने प्रतिकार्यका गतिविधिहरु सञ्चालन गर्नका लागि निर्माण गरिएको छ । यो कार्ययोजना मुख्यत विपद्बाट प्रभावित समुदायमा न्यूनतम मानवीय सहायताहरु पूर्ति गर्नका निमित्त समयमै र समन्वयात्मक ढंगले मानवीय सहयोग उपलब्ध गराई विपद्बाट हुने तत्कालिन असरहरुलाई कम गराउने औचित्यका साथ तयार गरिएको छ । यसका महत्वलाई देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

यो कार्ययोजनाले:

- मानवीय सहायता एवं विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनमा संलग्न निकाय तथा उपलब्ध साधन श्रोतको पहिचानमा सहयोग गर्दछ ।
- विपद्को समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न सुनिश्चितता प्रदान गर्दछ ।
- विपद्को जोखिम कम गर्न सरोकारवाला र समुदायलाई हातेमालो गर्ने प्रेरणा दिन्छ ।
- उद्धार, राहत र पूर्वतयारीका कार्यहरुमा प्रभावित समुदायको समान पहुँचको सुनिश्चितता प्रदान गर्छ ।
- स्थानीय श्रोत साधन र प्रविधिको पहिचानमा सहयोग प्रदान गर्दछ ।
- उद्धार तथा राहत जस्ता कार्यमा प्रभावित समुदायको समान सहभागिताको प्रत्याभूति गर्दछ ।

- आपतकालीन समयमा सूचना र जानकारीलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्दछ ।
- मंगला गाउँपालिकाको विपद् जोखिमको अवस्था अध्ययन गर्ने खोजकर्ताहरुको लागि श्रोत सामग्री बन्दछ ।

परिच्छेद - २

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य

विपद् पूर्वको पूर्वतयारी तथा विपद्को समयमा प्रभावितहरूको जनधन र सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गरी मानवमाथि पर्ने नकारात्मक प्रभावको सामना गर्न स्थानीय श्रोत, साधन र प्रविधिको उपयोग गर्दै आघातमा परेका व्यक्ति तथा समुदायलाई प्रभावकारी रूपले मानवीय सहयोग प्रदान गर्नु र रोकथाम, न्यूनीकरण, पूर्वतयारी र पूर्वसूचनाका विधि र पद्धतिहरूलाई जवाफदेही पूर्ण ढंगले कार्यान्वयन गरी उत्थानशील गाउँपालिका निर्माण गर्नु यस योजनाको उद्देश्य रहेको छ। यस योजनाका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्।

१. विपद् पूर्वतयारीका कृयाकलापहरूलाई प्राथमिकतामा राखी उद्धार तथा राहतमा हुने अधिक खर्च कम गर्नु
२. आपतकालीन अवस्थामा प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायलाई सिघ्रातिशिघ्र मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु
३. विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि अधिकतम रूपमा स्थानीय साधन श्रोतको उपयोग गर्नु।
४. स्थानीय तहमा जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरूलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन गर्नु
५. विपद् व्यवस्थापनमा सरोकारवाला निकाय तथा संघ संस्थाहरूबाट मानवीय सहायता तथा आर्थिक स्रोत नक्शाङ्कन गरी परिचालनमा समन्वय गर्नु

२.१. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका अपेक्षित नतिजा

विपद् व्यवस्थापनका विभिन्न चरणहरू मध्ये विपद् पूर्वतयारीका माध्यमबाट विपद् जोखिम न्यूनीकरणका प्रारम्भिक कार्यहरू, विपद्को समयमा गरिने आपत्कालीन प्रतिकार्यहरू र प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारीका कार्यहरू र आपत्कालीन पुनर्लाभका कार्य गरिने हुनाले यस योजनाबाट विपद् प्रभावितहरूको मानव अधिकारको रक्षा, जनधनको क्षति न्यूनीकरण, जीविकोपार्जनमा सहयोग तथा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा सबैको समान सहभागिता सुनिश्चित गर्दै विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका सबै चरणलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपले एकसाथ लाने अपेक्षा राख्न सकिन्छ। यसका अतिरिक्त यस योजनाका अपेक्षित नतिजालाई निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ।

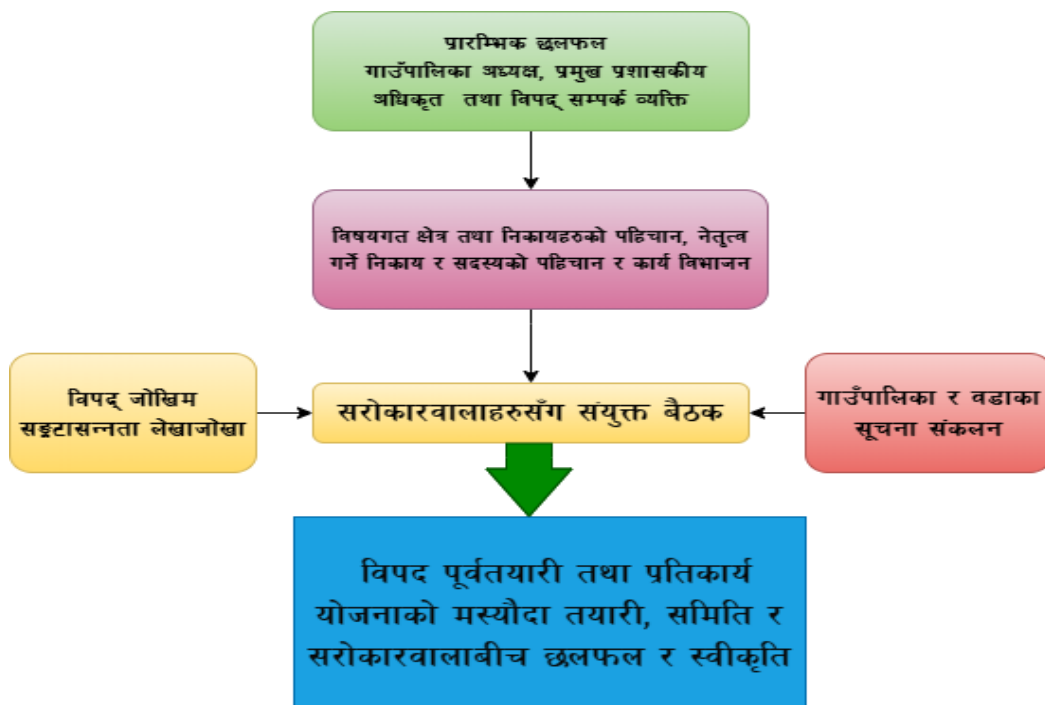
१. विपद्पूर्व गरिने पूर्वतयारीका कृयाकलापहरूको सुनिश्चितता हुनेछन्।
२. आपत्कालीन समयमा विपद् प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन हुनेछन्।
३. प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरूमा विपद् प्रभावितहरूको प्रत्यक्ष पहुँच सुनिश्चित हुनेछ।
४. विपद् प्रभावितहरूमा आ आफ्नो अधिकार तथा कर्तव्यको बोध सुनिश्चित हुनेछ।
५. विषयक्षेत्रगत रूपमा जिम्मेवारी बाँडफाँड गरी योजना कार्यान्वयन हुने भएकाले मानवीय सहयोग प्रभावकारी व्यवस्थित र पारदर्शी हुनुका साथै सेवाप्रदायक निकायमा जवाफदेहिता, उत्तरदायित्व र अपनत्वको भावना विकास हुने अपेक्षा राख्न सकिन्छ।
६. सकारात्मक विभेदको नीति मार्फत प्रभावकारी विपद् पूर्वतयारी तथा विपद् प्रतिकार्य गरिनेछ।

२.२. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले प्राप्त गर्न खोजेका नतिजाहरू

प्रस्तुत योजनाले प्राप्त गर्न खोजेका नतिजाहरूलाई बुँदागत रूपमा देहाय अनुसार उल्लेख गरिएको छः

१. मंगला गाउँपालिकाको विवरण
२. विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने क्षेत्र तथा समुदायको संख्या र अवस्थिति
३. विपद्सँग जुध्ने र प्रतिकार्यमा उपलब्ध हुनसक्ने उपलब्ध क्षमता (सम्भावित विपद्को सामना गर्न आवश्यक क्षमता)
gap analysis
४. विपद् जोखिम विश्लेषण
५. पूर्वसूचना प्रणाली
६. खोज तथा उद्धार व्यवस्था
७. सुरक्षित आश्रयस्थल वा क्याम्प व्यवस्थापन प्रणाली
८. राहत व्यवस्था र वितरण
९. खाद्यसामग्री र गैरखाद्य सामग्रीको भण्डारण व्यवस्था
१०. विपद् प्रतिकार्यमा संलग्न साभेदारहरूको भूमिका र जिम्मेवारी निर्धारण
११. विपद् सम्पर्क व्यक्तिको पहिचान र व्यक्तिको पहिचान र विपद्को समयमा नियमित सञ्चार सम्पर्कको व्यवस्था
१२. मानवीय सहायताकर्मिले गर्ने सहयोगको पहिचान
१३. सरोकारवाला निकाय र गैरसरकारी संघसंस्थाको क्षमता अभिवृद्धि हुने ।

२.३. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा प्रकृया

माथि उल्लेखित विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना मार्गदर्शन २०६७ (पहिलो संशोधन २०७६) मा प्रेषित नमुनालाई आत्मसाथ गर्दै मंगला गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्नको लागि २०७७/०६/२२ गते गाउँपालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, अध्यक्ष र विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क व्यक्तिसँग बैठक बसी परिचयात्मक गोष्ठीको मिति तय भयो । परिचयात्मक गोष्ठीमा सबै सरोकारवालाहरुको उपस्थितिमा २०७७ असोज २८ गते विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणका विधि र प्रकृयाको बारेमा छलफल गरी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना मार्गदर्शन २०६७ (पहिलो संशोधन २०७६) मा व्यवस्था गरेअनुरूप विभिन्न ७ वटा विषयगत क्षेत्रहरुको निर्माण, विम्वेवारी बाँडफाँड र विषयक्षेत्रगत अगुवा र सदस्यहरुको सूची तयार गर्नुका साथै संयुक्त परामर्श कार्यशालाको तिथि र कार्यतालिका तय गरियो । सोही कार्यतालिकाको आधारमा २०७७ साल मंसिर १७ गते संयुक्त कार्यशालाबाट थप सूचनाहरु संकलन गर्नुका अतिरिक्त स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरु, विषयगत क्षेत्रका सम्पूर्ण सदस्यहरु, उद्योग बाणिज्य संघ, स्थानीय सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु, मंगला गाउँपालिका लगायत विभिन्न सरोकारवालाहरुको सहभागितामा योजना तर्जुमा कार्यशाला सम्पन्न भयो । कार्यशालाबाट प्राप्त सूचना र योजनाका आधारमा योजना मस्यौदा तयार गरी पुनः त्यसको प्रमाणिकरणका लागि गाउँपालिकामा विषय क्षेत्रगत निकायसँग पुनः छलफल गरी प्राप्त पृष्ठपोषणका आधारमा मंगला गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७७ तयार गरिएको छ ।

२.४. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका सीमाहरु

- प्रस्तुत योजना मंगला गाउँपालिकाको आफ्नो योजना भएकोले यसको कार्यान्वयन यसै गाउँपालिकामा सीमित हुनेछ

- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले यस योजनाको कार्यान्वयन अनुगमन गर्नेछ ।
- यस योजनालाई अन्य योजना तथा कार्यक्रम जस्तै गाउँकार्यपालिकाको स्वीकृत पश्चात मात्र कार्यान्वयन हुनेछ
- यो योजना मंगला गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका क्रियाकलापमा मात्र सीमित भएकोले अन्य प्रयोजनमा प्रयोगमा आउने छैन

२.५ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा संलग्न कार्यहरू

(क) सामान्य पूर्वतयारी:

सामान्य पूर्वतयारी अन्तर्गत सम्बन्धित कामहरूमा विपद्का घटना घट्नु भन्दा पहिले गरिने, प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू, विपद् प्रतिकार्य गर्न संस्थागत तथा भौतिक संरचना, मेशिन औजार, सीप विकास, क्षमता विकास, कृत्रिम घटना अभ्यास जस्ता गतिविधिहरू समावेश गरिएको छ । यी सबै क्षमता र तयारी आवधिक रूपमा अद्यावधिक गर्न जरुरी हुन्छ ता कि विपद्को स्थितिमा प्रतिकार्यका गतिविधिहरू समयमा नै कार्यान्वयन गर्न सकियोस् । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक गर्नु पनि पूर्वतयारी कार्य हो । सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरूलाई विपद् हुनुभन्दा पहिलेदेखि नै निरन्तर रूपले सञ्चालन गर्न सकियो भने त्यसबाट उत्पन्न हुने क्षतिलाई धेरैहदसम्म न्यूनीकरण गर्न सकिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्रमा वर्षभरी उत्पन्न हुने मौसमी प्रकोप र त्यसले निम्त्याउने विपद्लाई लक्षित गरी हरेक महिना पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नुपर्दछ । हरेक प्रकोप पूर्व गर्नुपर्ने पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू पनि फरक फरक हुने गर्दछन् । सामान्य पूर्वतयारीका क्रियाकलाप गर्दा प्रकोपको सम्मुखता हेरेर त्यसबाट सुरक्षित हुने उपायहरूको अवलम्बन गरिहाल्नु उपयुक्त हुन्छ । असारदेखि भाद्रसम्म बाढी पहिरोको जोखिम हुन्छ । यस्ता प्रकोपको जोखिम न्यूनीकरणका लागि फागुनदेखि जेष्ठ सम्म पूर्वतयारीका कार्यहरू व्यवस्थित रूपले गर्नुपर्दछ । खोला र नदी तटीय क्षेत्रमा छेकबाँध लगाउने, तार जालीको व्यवस्थापन गरी ग्यावियन पर्खाल लगाउने, स्परहरूको निर्माण गर्ने, टेवा पर्खाल, फेदी पखाल लगाई जैविक प्रविधि विस्तार गर्ने जस्ता कार्यहरू पूर्वतयारीकै सन्दर्भमा पर्दछन् । त्यसैगरी आपतकालीन समयमा खोज उद्धारमा संलग्न हुने मानव संसाधनको विकास गर्ने, विभिन्न कार्यदलहरूको गठन र उनीहरूको क्षमता विकासका लागि तालिम सञ्चालन गर्ने, पूर्वसूचना प्रणालीको सञ्चालन र विस्तार गर्ने, आपतकालीन सेवा प्रदायक संघ संस्थाहरूसँग नियमित समन्वय गरी त्यस्ता संस्थाहरूको सम्पर्क अद्यावधिक गरिरहने जस्ता कार्यहरू पर्दछन् । त्यसैगरी आपतकालीन राहत व्यवस्थापन, खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीको व्यवस्थापन र भण्डारण गर्ने, आपतकालीन खोज उद्धारका सामग्रीहरूको व्यवस्थापन र भण्डारण गरी नियमित अद्यावधिक गर्ने जस्ता पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू नियमित रूपले सञ्चालन गर्नुपर्दछ । त्यसैगरी गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी योजना अनुरूप नियमित रूपमा नमुना अभ्यास सञ्चालन गर्ने, खानेपानीका श्रोतहरूको संरक्षण, अनुगमन तथा नीति, कानून, ऐन, योजना, रणनीति तथा कार्ययोजनाहरूको निर्माण र अद्यावधिक गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने जस्ता क्रियाकलापहरू पनि सामान्य पूर्वतयारीका क्रियाकलाप अन्तर्गत पर्दछन् ।

(ख) पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचनामा आधारित पूर्वतयारी:

यो चरणका कार्यहरू प्रकोपको प्रकृति, समय र सम्भावित प्रभावक्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित भरपर्दो आधिकारिक सूचनाको आधारमा तय गर्नुपर्दछ । सोही पूर्वानुमान र उपलब्ध अग्रिम समय (lead time) को आधारमा पूर्वतयारीका कार्यहरू निर्धारण गर्नु अत्यावश्यक हुन्छ । यसमा सामान्य सतर्क रहनेदेखि जोखिमयुक्त ठाउँमा रहेका

समुदाय र स्थानान्तरण गर्न मिल्ने धनसम्पत्ति अस्थायी रूपमा सुरक्षित ठाउँमा सार्नेसम्मका क्रियाकलाप हुन सक्नेछन् । पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचनामा आधारित पूर्वतयारी भित्र प्रकोपको प्रकृति अनुसार अलग ढंगले पूर्वतयारी गर्नुपर्दछ । हावाहुरीको जोखिम भएको क्षेत्रका कच्ची घरहरूको अवस्था विश्लेषण गरी छानो कस्नेदेखि बाढीको पूर्वसूचनाका आधारमा जोखिमपूर्ण बस्तीहरूको सुरक्षित स्थानान्तरण गर्ने, पहिरो ग्रस्त क्षेत्रका मानिसहरूलाई वर्षातको सूचनासँगै सतर्क गराई आवश्यक परे स्थानान्तरण गर्ने सम्मका क्रियाकलापहरू यस प्रकारको पूर्वतयारीमा पर्दछन् । उदाहरणको लागि मंगला गाउँपालिकाको म्याग्दी नदी तटीय क्षेत्रमा बसोबास गर्ने परिवारहरूको जोखिमको अवस्था हेरी जल तथा मौसम विज्ञान विभागको सूचनाको आधारमा सतर्कता बढाउने र आवश्यकता परेमा पूर्वनिर्धारित सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्नु मंगला गाउँपालिकाको जिम्मेवारी हुन आउँछ । यसरी स्थानान्तरण गरिएका परिवारहरूको आपतकालीन व्यवस्थापनका लागि खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीको वितरण प्रकृत्यालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउनका लागि गाउँपालिकाले यस्ता सामग्रीको भण्डारण गर्दा त्यस्ता परिवारको लागत पहिले नै खडा गरेको हुनुपर्दछ ।

(ग) आपतकालीन प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी:

यस चरणका कामहरूमा विपद्जन्य प्रकोप आएको वा सम्भावित खतराको अवस्थामा तत्कालको आवश्यकता अनुसार गर्ने कार्यहरू समावेश गर्नु पर्दछ । यसमा विपद्को समय र विपद् पश्चात् तुरुन्तै चाल्नुपर्ने प्रतिकार्यका क्रियाकलाप जस्तै खोज, उद्धार, आपतकालीन राहत तथा उपचार एवं जोखिम क्षेत्रबाट प्रभावितहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने जस्ता गतिविधिहरू समावेश गर्नुपर्दछ । खोज, उद्धार र स्थानान्तरण तथा विपद् पश्चात् परिस्थिति सामान्य नहुन्जेल सम्म गर्नुपर्ने प्रतिकार्य तथा शिघ्र पुनर्लाभका कार्यहरू यस चरणमा पर्दछन् । आपतकालीन प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी शब्दबाट नै स्पष्ट छ कि विपद्को समयलाई लक्षित गरेर गरिने पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू यसअन्तर्गत पर्दछन् । खास गरी पूर्वतयारीका क्रियाकलाप अन्तर्गत श्रोत,साधनको व्यवस्थापन र भण्डारण गरिन्छ, जनशक्तिको व्यवस्थापन र क्षमता विकासका काम गरिन्छ । पूर्वतयारीको चरणमा मानवीय, भौतिक, अर्थिक,सामाजिक र प्राकृतिक पुँजीको व्यवस्थापन गरी संरक्षण गरिन्छ, भने प्रतिकार्यको समयमा तिनै पाँच प्रकारका पुँजीको परिचालन गरिन्छ । यसो गर्नाले व्यक्ति,समुदाय र समग्र राष्ट्रको विपद् सामना क्षमता मजबुद हुन्छ । मानव संसाधनको निर्माण तथा क्षमता विकास, खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूको प्रभावकारी परिचालन, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीहरूको समानुपातिक वितरण, अस्थायी आवास स्थलहरूको अनुगमन, स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ व्यवस्थापन, प्रभावकारी पूर्वसूचना प्रणालीको सञ्चालन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण अनुगमन जस्ता कुराहरूमा ध्यान पुऱ्याउन सकेको खण्डमा प्रतिकार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ, र आपतकालीन अवस्थामा हुने थप क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न सकिन्छ ।

परिच्छेद तीन

गाउँपालिकामा विपद् जोखिमको अवस्था

३.१ बिगतका विपद्हरूको विश्लेषण

मंगला गाउँपालिका विपद्का दृष्टिकोणले निकै संकटासन्न गाउँपालिका भित्र पर्दछ । गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था, विपद् सामनाका लागि कमजोर क्षमता र नवस्थापित गाउँपालिकामा विद्यमान सीमित श्रोत साधन र प्रविधिको कारणले यस गाउँपालिका अत्यधिक जोखिममा रहेको छ । मूलत मंगला गाउँपालिकामा भूकम्प, पहिरो, खहरे खोलाको बाढी, आगलागी, माहामारी र हिमपात लगायतका प्रकोका कारण हरेक वर्ष ठूलो परिमाणमा धनजनको क्षति हुनेगरेको पाइन्छ ।

३.२ कानूनी, नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था

नेपालको संविधान, २०७२

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पूरा गर्न जारी भएको संविधान २०७२ ले नेपाल संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्यका रूपमा परिभाषित गर्नुका साथै राज्य सञ्चालनका लागि तीन तहको संरचनाको व्यवस्था गरी प्रत्येक तहको काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गरेको छ । संविधानको अनुसूची ७ मा प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् पूर्व तयारी, उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभको अधिकार संघ र प्रदेशको साझा अधिकार सूचीको विषय बनाएको छ । साथै अनुसूची ८ मा विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयका रूपमा समावेश गरेको छ भने धारा ५१ राज्यको नीतिहरूको खण्ड (ज) प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण सम्बर्द्धन र उपयोग सम्बन्धी नीति अन्तर्गत प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्वसूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवं पुनर्स्थापना गर्ने भनी विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यको कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको पाइन्छ ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४

विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवं साँस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्न दैवी प्रकोप (उद्धार) ऐन, २०३९ लाई प्रतिस्थापन गर्दै जारी भएको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरूलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि विभिन्न तहगत संरचनाहरूको प्रवन्ध गरी विपद् पूर्व, विपद्को समयमा एवं विपद् पश्चातको अवस्थामा त्यस्ता संरचनाले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका एवं जिम्मेवारी समेत निर्धारण गरेको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

बिगतमा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ ले योजना छनौट गर्दा प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण हुने खालका योजना छनौटमा प्राथमिकता दिनुपर्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको थियो । साथै साविकमा स्थानीय योजना तर्जुमा गर्दा सहभागितामूलक योजना पद्धति अवलम्बन गरी विपद्लाई समेत मूलप्रवाहीकरण गर्दै विपद् अनुकूलनका योजना छनौट र सञ्चालन गर्ने नीति स्थानीय स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०६९ मा राखी सोही बमोजिम योजना अभ्यास गर्ने गरिएको पाइन्छ्यो । हाल नेपाल संघीय राष्ट्रको रूपमा रुपान्तरण भैसकेको अवस्थामा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ ऐनको खारेजी गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ जारी भएको हो । उक्त ऐनको परिच्छेद ३ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०७५

विपद् जोखिमबाट सुरक्षित, जलवायु अनुकूलित तथा उत्थानशील राष्ट्रको निर्माण गर्दै दिगो विकासमा योगदान पुऱ्याउने दीर्घकालीन सोच राखी यो नीति अवलम्बन गरिएको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरूलाई सन्तुलित रूपमा कार्यान्वयन गरी विपद्बाट हुने जनधन, स्वास्थ्य तथा जीविकोपार्जनका श्रोतसाधनहरू का साथै व्यक्ति, समुदाय र राष्ट्रको आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक पुर्वाधार र साँस्कृतिक एवं पर्यावरणीय सम्पदाको जोखिम तथा क्षतिमा उल्लेख्य रूपमा कमी गर्नु तथा तिनीहरूको उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने उद्देश्य रहेको यस नीतिले विपद्बाट हुने मृत्युदर तथा प्रभावित व्यक्तिहरूको संख्या उल्लेख्य रूपले कम गर्नु, जीविकोपार्जनका स्रोतहरूका साथै कृषि, उद्योग, सडक, सञ्चार, खानेपानी तथा सरसफाइका संरचना, स्वास्थ्य र शैक्षिक सुविधाहरू जस्ता महत्वपूर्ण पुर्वाधार तथा आधारभूत सेवाहरूमा विपदले पुऱ्याउने क्षति एवं अवरोधलाई कम गर्दै तिनीहरूको उत्थानशीलतामा वृद्धि गर्नु र विपद्बाट हुने प्रत्यक्ष आर्थिक क्षति कम गर्ने लक्ष्य संघीय नीतिले लिएको छ ।

सम्भाव्य प्रकोपको आँकलन तथा सम्भावित प्रभाव क्षेत्रको नक्शांकन

मंगला गाउँपालिकामा कुन कुन महिना मा के कस्ता प्रकोपहरूको जोखिम रहेको छ भन्ने कुराको विश्लेषण गर्न प्रकोप पात्रोको निर्माण गरिएको छ । यसले गाउँपालिका भित्र कुन कुन प्रकोपको उच्च जोखिम कुन कुन महिनामा मध्यम जोखिम र कुनकुन प्रकोपको कुन महिना न्युन जोखिम छ भन्नेकुरा प्रस्तुत पात्रोले बुझाउँछ । भूकम्प र महामारी जस्ता प्रकोपहरू १२ महिना उच्च जोखिम रहेको छ भने बाढी र पहिरोको असार, श्रावण र भदौमा उच्च जोखिम, जेठ र असोजमा मध्यम र बाँकी महिना न्युन जोखिम रहेको छ । हावाहुरी चैत, बैषाखमा उच्च जोखिम, फागुन र जेठमा मध्यम जोखिम र असारदेखि माघ सम्म न्युन जोखिममा रहेको छ । त्यसैगरी चट्याङ चैतदेखि असारसम्म उच्च जोखिम, फागुनमा मध्यम जोखिम र असारदेखि माघसम्म न्युन जोखिम रहेको छ । मंगला गाउँपालिकामा आगलागी चैत र बैषाखमा उच्च जोखिम, जेठ, असोज, कार्तिक र फागुनमा मध्यम जोखिम र बाँकी महिना न्युन जोखिम रहेको देखिएको छ । यसबाट गाउँपालिकाका लागि पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका कृयाकलापको पहिचान तथा प्राथमिकता निर्धारण गरी भावी योजना तर्जुमामा सहयोगी शिद्ध हुनेछ ।

बाढी र पहिरो प्रभावित क्षेत्र		
वडा	स्थान	कैफियत
वडा नं ५	अर्मन, किमचौर, नेटा, धारा, हिलाबाङ्ग, कुर्सिमला, खारपानी, हाँडेभिर र पिपलबोट, काँसेवगर, साठी, मोठवोट, आरुखोला, पोका	
वडा नं. ४	नमुवा, धपु, तल्लो बुकेनी मोहन खोलसा, उपल्लो धापुड सोरपँधेरा महेश	
वडा नं ३	खर्सुपानी, खर्क पखेर एकपाटे वान्द्रे खर्सुपानी वाहुन पँधेरा वफुवा कस्केरी सिमलपाखा रोहटे	
वडा नं २	सहस्रधारा, पानाबगर, बाबियाचौर, तारतखेत, दरुङ्ग, खुम्लिया, रणवाड सिमलचौर हिदी खानुडखोला सिम भाइवाड	
वडा नं. १	पूर्णगाउँ कुहु महभिर भिर कटेरा न्यालेखोर हर्कपले पैयुपाटा	

हिमपात प्रभावित क्षेत्र		
वडा	स्थान	कैफियत
वडा नं	हिदि, पुर्णगाँउ, धापुङ्ग, बुकेनि, भित्रिवन, भाक्रिपानी, किमचौर, चाङ्गा, टिकाबाङ्ग	

असिना प्रभावित क्षेत्र		
वडा	स्थान	कैफियत
वडा नं	थाइवाङ्ग, भर्जुला, भित्रिवन, भाक्रिपानी, किमचौर, चाङ्गा,	

विपद संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण

मंगला गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाका स्थानीय तहमध्ये एक प्रमुख गाउँपालिका हो । संकटासन्नताको अवस्थालाई न्युन गरी क्षमता विस्तार गर्न केही प्रयत्नहरू गर्न खोजिएको भएतापनि पर्याप्त ध्यान पुग्न नसक्दा स्थानीयहरूले हरेक वर्ष मार खेप्नु परेको छ । हाल गाउँपालिकाले ५ वटै वडाहरूमा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरेको छ तर गठन गरेपछि बैठक नियमित हुन सकेको छैन जसका कारण कुनै विपद् व्यवस्थापनको काम प्राथमिकतामा परेको छैन । समुदाय तहमा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको गठन गरिएको छैन जसले गर्दा समुदायमा घटनसक्ने विपद्को जोखिम व्यवस्थापनका क्रियाकलाप हुन सकेको छैन । नीतिगत तथा कानुनी रूपले हेर्ने हो भने मंगला गाउँपालिकाले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरी विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन निर्देशिका तयार गरी सोही अनुरूप कोष व्यवस्थापन र परिचालन गरिएको छ । आउने दिनमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन नियमावली, गाउँपालिका स्तरीय विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति तथा रणनीतिक कार्ययोजना तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरी भविष्यमा जोखिम न्यूनिकरणमा गाउँपालिकाको क्षमता विस्तार गर्नु नितान्त आवश्यकता देखिएको छ ।

हेलिप्याड रहेको स्थान		
वडा	रहेको स्थान	कैफियत
वडा नं १	कुहुँ	अन्य सम्भावित स्थानहरू खोजी गर्ने
वडा नं २	हिँदी	अन्य सम्भावित स्थानहरू खोजी गर्ने
वडा नं ३	आर्भाङ्ग	अन्य सम्भावित स्थानहरू खोजी गर्ने

कोभिड १९का कारण मृत्यु भएका शव विसर्जन अन्त्येष्टी स्थल		
वडा	रहेको स्थान	
वडा नं १	चण्डिका डाँडा	
वडा नं २	भाइवाङ्ग खोलाघाट	
वडा नं ३	पखेर घाट	
वडा नं ४	वुकेनी तल्लो दोविल्ला	
वडा नं ५	पोक मुनी मसानघाट	

विपद् लक्षित स्वास्थ्य सामग्री		
नम	संख्या	
पि.पि, इ सेट	१२	
मास्क	५००	
पंजा	२५००	
क्लोरिन वट्टा	२००	

अन्य औषधी	पर्याप्त	
-----------	----------	--

गाउँपालिकामा पहिचान भएका आश्रयस्थल			
क्र.सं.	वडा नं.	आश्रयस्थलको संख्या	आश्रयस्थलको क्षमता
१	१	१०	१०२०
२	२	१०	७१०
३	३	७	१०००
४	४	९	१०७०
५	५	२२	७२०
		५८	४५२०

हाल मंगला गाउँपालिका भित्र विद्यालय भवनहरूको अवस्था सापेक्षित रूपमा सुरक्षित रहेको हुनाले कुनै आपतकालीन अवस्थाको सृजना भएमा गाउँपालिका भित्रका करिब ४५२० जना सम्मका लागि आपतकालीन आश्रय उपलब्ध गराउन सक्ने अवस्था देखिन्छ। मंगला गाउँपालिकाले पालिका क्षेत्र भित्रका ६ स्थान खुल्ला चउरहरूको पहिचान गरेको छ, स्थानीय अनुमान अनुसार यी चौरहरूमा परिआएको खण्डमा करिब ८०० मानिसहरूले आश्रय लिन सक्ने भएता पनि ती खुल्ला स्थानहरूको संरक्षण गर्नु आवश्यक छ। गाउँपालिका भित्र खोज तथा उद्धारका सामग्री सेट (गैटी, सावेल, पिक, डोरी आदि) भएको भनिएता पनि भौतिक रूपमा स्थानीय कुटो कोदालो हसिया जस्ता औजार बाहेक अन्य सामग्री व्यवस्थापन गरिएको देखिदैन। भत्केका संरचनाहरू हटाउने, काटने सामग्रीहरू पनि हाल सम्म उपलब्ध नभएका कारण आगामी दिनमा जोखिम बढ्ने आँकलन गर्न सकिन्छ। भौतिक रूपमा हाल मंगला गा.पा.भित्र ४ वटा स्वास्थ्य चौकी र ३ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई रहेका छन् यद्यपि यी स्वास्थ्य चौकी र इकाई हरूको स्तरोन्नति गर्नुपर्ने अवस्था देखिएको छ।

मानवीय क्षमताका दृष्टिले हेर्ने हो भने गाउँपालिका भित्र भूकम्प प्रतिरोधि घर तथा भवनहरू बनाउने जनशक्ति भएको तर तालिम प्राप्त जनशक्तिको अभाव रहेको हुनाले डकर्मीहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधि घर तथा भवनहरू निर्माण तालिम सञ्चालन गर्नु आवश्यक रहेको देखिन्छ। हालसम्म आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति, स्थानीय विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्राप्त जनशक्तिको अभाव रहेको देखिन्छ। यसले गर्दा विपद्को अवस्थामा सामान्य खोज, उद्धार र प्राथमिक उपचार प्रभावित हुसक्ने हुनाले खोज उद्धार र प्राथमिक उपचार तालिम सञ्चालन गरी उद्धार र प्राथमिक उपचारकर्तृ तयारी अवस्थामा राख्नु अत्यावश्यक देखिएको छ। हाल गाउँपालिका भित्र वडा नं. २, ३ र ५ मा ४० जना पौडीबाज रहेको भएतापनि उनीहरूले पौडीबाजको तालिम पाउन सकेका छैनन्। गाउँपालिका भित्र विभिन्न समुदायमा प्राथमिक उपचार गर्ने जनशक्ति २३ जना उल्लेख भएतापनि आधिकारिक रूपमा प्रमाणित नभएका कारण उनीहरूको पुर्नताजगी गर्नु आवश्यक देखिन्छ।

हाल मंगला गाउँपालिका भित्र ३७ जना ग्रामिण महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका रहेका छन् तर उनीहरूको लागि क्षमता विकासका लागि प्राथमिक उपचार तथा मनोसामाजिक परामर्शका लागि क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गर्नु आवश्यक देखिएको छ। त्यसैगरी मनोसामाजिक परामर्शदाता, द्रुत प्रतिकार्य टोली, अग्नी नियन्त्रक, तारजाली वुन्न सक्ने जनशक्तिको अभाव रहेको हुनाले तत्काल व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक देखिएको छ। अहिले अस्थायी आवास निर्माण जनशक्ति १०० जना उल्लेख भएको भएतापनि तालिमप्राप्त जनशक्तिको अभाव छ भने शव व्यवस्थापन गर्न सक्ने जनशक्ति नभएकाले त्यसका लागि पनि तालिम प्राप्त जनशक्तिको अभाव देखिएको छ। हाल यस गाउँपालिकामा गैसहरूको उपस्थिति नगन्य रहेको र उपलब्ध संघसंस्थाहरूले विपद् व्यवस्थापनमा उल्लेख्य काम नगरेको हुनाले मंगला गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम दिन सक्ने जनशक्तिको उपस्थिति स्थानीय सन्दर्भमा शुन्य रहेको देखिन्छ।

सामाजिक श्रोतको दृष्टिकोणबाट हेर्ने हो भने हालसम्म आश्रय लिन सक्ने मठ, मन्दिर, आश्रय लिन सक्ने सार्वजनिक घर गरी ५८ स्थानमा पहिचान भएको छ तर पानी आपूर्ति गर्ने टयांकर समुह, लैंगिक हिंसा न्यूनीकरण समुहको अभावको कारण आपतकालीन अवस्थामा स्थानीय बासिन्दा प्रभावित हुने अवस्था रहेको छ ।

आर्थिक श्रोतको दृष्टिकोणले मंगला गाउँपालिकाका स्थानीय बजारमा करिब २४९ वटा साना ठूला व्यापार व्यवसाय सञ्चालित भएको र आपतकालीन अवस्था सृजना भएमा ३ महिना सम्म खाद्यान्न आपूर्ति गर्ने क्षमता रहेको छ । गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना भएको छ । अहिले पालिकामा १८ वटा सहकारी संस्था रहेकामा ७ वटा सक्रिय रहेका र उनीहरूको कोषमा ६,४९,२३,४९८ वचत जम्मा गरिएको छ आगामी दिनमा भैपरिआएको खण्डमा उक्त कोषबाट वचत तथा स्थानीय ऋण प्रवाह गर्ने लक्ष्य रहेको देखिन्छ ।

प्राकृतिक श्रोतको दृष्टिकोणले हेर्ने हो भने मंगला गाउँपालिका समृद्ध नै रहेको छ । बाढी पहिरोका कारण धेरै क्षति भैसकेर पनि यस गाउँपालिकामा करिब २८९९.४ हेक्टर खेतीयोग्य जमिन अहिले पनि मौजुदा रहेको छ परिणाम स्थानीय खाद्यान्न आपूर्तिमा सहयोग हुनेछ । त्यसैगरी यस गाउँपालिका भित्र ४३ वटा सामुदायिक वनहरू रहेका छन् । गाउँपालिकाका धेरै बस्तीहरूमा ग्यावियन पर्खाल लगाउनुपर्ने आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै स्थानीय ढुंगा खानीहरूको संरक्षण हुनु आवश्यक भएकोले पालिकाले यथोचित ध्यान दिनु पर्दछ । हाल गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा तार जालीको लागि आवश्यक पर्ने ढुंगाका श्रोतहरू रहेका छन् । मंगला गाउँपालिकाको अधिकतम भू-भाग वनजंगलले ढाकेको छ । स्थानीय आंकलन अनुसार हाल यस गाउँपालिकामा ५१३९.५ हेक्टर जमिन वनजंगलले घेरिएको छ आपत्कालीन अवस्थामा विपद् प्रभावितहरूलाई आवश्यक पर्ने काठ सहूलियतमा उपलब्ध हुन सक्ने अवस्थालाई मध्यनजर गर्दैसंरक्षण गर्नुपर्ने अवस्था देखिन्छ ।

सांगठनिक क्षमताका दृष्टिकोणले हेर्दा मंगला गाउँपालिकामा हाल विभिन्न सरकारी, गैर सरकारी तथा सामुदायिक संघ संस्थाहरू कार्यरत रहेको देखिन्छ । सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य चौकी तथा विभिन्न वडा कार्यालयहरू, आमा समूह, युवाक्लब, बालक्लब, महिला समूह, कृषि समूह, सहकारी तथा वित्तीय संघसंस्थाहरू रहेका छन् ती सबै संघसंस्थाहरूले मंगला गाउँपालिकामा उत्पन्न हुन सक्ने विपद्को अवस्थामा विभिन्न कोणबाट सहयोग प्राप्त हुन सक्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

प्रकोप पूर्वानुमान तथा पुर्वसूचना प्रणाली विश्लेषण

मंगला गाउँपालिकाको मौसम अनुरूप सम्भावित प्रकोपका घटना हुन सक्ने आंकलन गर्दै स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको संयोजकत्वमा बैठक बसी छलफल गर्ने, कार्ययोजना निर्माण तथा विषयगत क्षेत्रहरूको पूर्वतयारी क्षमता अभिवृद्धिका लागि साभेदार गैह्रसरकारी संस्थासंगको सहकार्यमा विभिन्न गतिविधि संचालन हुनु आवश्यक देखिएको छ । साथै सबै वडाहरूको वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि नियमित काम गर्न आवश्यक देखिएको छ । प्रकोपका कारण उत्पन्न संकटासन्नता अवस्थाको क्षति आंकलन गर्नका लागि छुट्टै संरचना नभएकोले गाउँपालिकामा रहेको मानव स्रोत साधनलाई उपयोग गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरू हाल हुन नसकेको, खासगरी पूर्वतयारीका गतिविधिहरू सञ्चालन हुन नसकेकोले आगामी दिनमा सूचना व्यवस्थापनलाई अझ चुस्त दुरुस्त राख्न गाउँपालिकामा पूर्वतयारी र प्रतिकार्य गतिविधिहरूमा संलग्न एक सक्रिय सूचना व्यवस्थापन संयन्त्र निर्माण गरि कार्यसञ्चालन गर्नु अपरिहार्य देखिएको छ । साथै तत्काल विपद्का घटनाको सूचना संकलनमा प्रहरी, वडाका संरचनाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका शाखा/उपशाखाहरू र यथार्थ आधिकारिक सूचना अद्यावधिकका लागि गाउँ कार्यपालिकाका साथै स्थानीय अन्य सरोकारवालाहरूलाई जोड्नु नितान्त आवश्यक देखिन्छ । स्थानीय आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रको स्थापना गरी विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई अझ व्यवस्थित, सक्रिय र थप क्षमतावान बनाउनु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ । हाल विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणको सन्दर्भमा मंगला गाउँपालिकाले आपतकालीन व्यवस्थापनलाई सहज र प्रभावकारी बनाउन सातवटा विभिन्न विषयगत क्षेत्रहरूको निर्माण गरेको छ ती विषयगत क्षेत्रहरूको क्षमता विकास गरी आउने दिनमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको गतिविधिहरूलाई सहज रूपले सञ्चालन गर्ने अपेक्षा

गरिएको छ साथै गाउँपालिकामा रहेका विपद् विषयगत क्षेत्रहरूको विवरण निम्न बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

सरोकारवाला संस्थाहरू

मंगला गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण पूर्वतयारी प्रतिकार्य र पुनर्लाभका कार्यहरूमा संलग्न हुने विषयगत कार्यालयहरू सरोकारवाला निकाय तथा संघसंस्थाहरूको विवरण अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

विषयगत क्षेत्रहरू

विषयगत क्षेत्र (Cluster) को परिचय:

विपद्बाट प्रभावितहरूलाई आधारभूत मानवीय सेवा उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा विशेषज्ञता तथा कार्यक्षेत्रका आधारमा जिम्मेवारीको बाँडफाँड नै विषयगत क्षेत्रको रूप हो । उद्धार तथा राहत, सूचना व्यवस्थापन, खाद्यान्न, आवास, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धन, सुरक्षा तथा संरक्षण, शिक्षा जस्ता विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको समूहले आ-आफ्नो क्षेत्रको जिम्मेवारी लिँदा मानवीय सहयोगको कार्य व्यवस्थित र प्रभावकारी बन्ने अवधारणाका साथै क्षेत्रगत अवधारणालाई विपद्बाट विस्थापित समुदायलाई उपलब्ध गराइने मानवीय सहयोग विशेषज्ञता प्राप्त निकाय तथा संस्थाको नेतृत्वमा उपलब्ध गराउने गरी गरिएको कार्य विभाजन भनेर पनि बुझ्न सकिन्छ । क्षेत्रगत अवधारणाका प्रमुख विशेषता देहायअनुसार रहेका छन्

- विपद्को समयमा प्रभावित समुदायसम्म आफ्नो उपस्थिति कायम राख्छ ।
- प्रतिकार्य (खोज, उद्धार र राहत व्यवस्थापन) प्रक्रियामा विशेषज्ञताको उपयोग हुन्छ ।
- मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी, जिम्मेवारी र उत्तरदायी बनाउने कार्यलाई सुनिश्चित गर्छ ।
- मानवीय सहयोगका क्षेत्रको पहिचान गरी त्यसअनुरूप सहयोगको खाका तयार गर्छ ।
- प्रतिकार्यमा देखिएका कमीकमजोरीमा सुधार गरी कार्ययोजनाको समीक्षा गर्दै आवश्यकता अनुसार जिम्मेवारी निर्धारण तथा परिमार्जन गर्छ ।

विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य

विषयगत क्षेत्रका प्रमुख उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन्

१. क्षेत्रगत रूपमा मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी बनाउनु,
२. आपत्कालीन पूर्वतयारीलाई चुस्त र कार्यान्वयन योग्य बनाउनु,
३. क्षेत्रगत समस्याको लेखाजोखा र समाधानका उपायको लागि विशेषज्ञ परिचालन गर्नु,
४. समन्वय र समझदारी अभिवृद्धि गर्नु,
५. क्षेत्रगत ज्ञान, सीप, प्रविधिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।

विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

यस योजनामा निम्नअनुसार गाउँपालिकामा ७ वटा विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ । विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकायले अन्य सदस्यसँग समन्वय गरी काम गर्नेछन्

- खोज, उद्धार तथा सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र
- आपत्कालीन आवास तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र
- कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र
- स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइ र पोषण विषयगत क्षेत्र
- संरक्षण विषयगत क्षेत्र
- शिक्षा विषयगत क्षेत्र
- राहत पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र

मंगला गाउँपालिका स्तरीय विषयगत क्षेत्र (CLUSTERS) विवरण

१. खोज तथा उद्धार, सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र

क्र. सं.	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१	गाउँ कार्यपालिका	सत प्रसाद रोका	गा.पा. अध्यक्ष	९८६९०१४१६५
२	गाउँपालिका कार्यालय	मनोहर ढुङ्गाना	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५७६४२६४२
३	प्रहरी कार्यालय	लाल बहादुर थापा	प्रहरी सहायक निरीक्षक	९८५७६५२३००
४	मालिका युवा क्लब	मुक्त मान के.सी.	अध्यक्ष	९८५९९९९२५५
५	गाउँपालिका प्राविधिक शाखा	इन्जिनियर	प्राविधिक शाखा प्रमुख	९८४९६०६३९९
६	वडा प्रतिनिधि २ नं वडा	धन बहादुर खाती क्षेत्री	वडाध्यक्ष	९८४०७२४४७५
७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	नारायण बहादुर अधिकारी	सभापति	९८०५९९९८७९६
८	गाउँपालिका सूचना शाखा	अमृता थापा मगर	अधिकृत	९८६७६६४६७६
९	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा	राजेन्द्र आचार्य	अधिकृत	९८५७६२४३६०
१०	पत्रकार प्रतिनिधि	सन्तोष गौतम	पत्रकार	९८४७६३३५६९

२. आपत्कालीन आवास तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र

क्र. सं.	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१	गाउँ कार्यपालिका	प्रेम कुमारी क्षेत्री	उपाध्यक्ष	९८६३२३७१९३
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	नारायण बहादुर अधिकारी	सभापति	९८०५९९९८७९६
३	प्रहरी कार्यालय	लाल बहादुर थापा	प्रहरी सहायक निरीक्षक	९८५७६५२३००
४	वडा प्रतिनिधि ५ नं वडा	भूपेन्द्र खत्री क्षेत्री	वडाध्यक्ष	९८४९७३६३७३
५	सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ	जीवन कार्की	अध्यक्ष	९८४६५२६९६३
६	उद्योग बाणिज्य संघ	चकलाल पाण्डे	अध्यक्ष	९८५७६३९५०५
७	सहकारी समुह प्रतिनिधि	यसोधा रोका	सल्लाहकार	९८६७६६४६९९

८	विद्यालय प्रतिनिधि	गम वहादुर के.सी	प्र.अ. मंगला मा.वि	९८६९२३६३५०
९	विद्यालय व्यवस्थापन समिति प्रतिनिधि	भिम वहादुर रोका	अध्यक्ष, महेन्द्र रत्न मा.वि	९८४७६४३०१३

३.कृषि तथा खाद्य बिषयगत क्षेत्र

क्र. सं.	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१	पशु सेवा शाखा	मिलन सापकोटा	पशु सेवा शाखा प्रमुख	९८५७६४२३४२
२	कृषि विकास शाखा	प्रशान्त पौडेल	शाखा प्रमुख	९८६५४३७२४८
३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा	नारायण वहादुर अधिकारी	सभापति	९८०५११८७१६
४	कृषि सहकारी संस्था प्रतिनिधि	याम वहादुर रोका	अध्यक्ष भुर्जला कृषि सहकारी संस्था	९८४७७३८४१५
५	कृषक समूह प्रतिनिधि	भिम रोका		९८६२४४०३४९
६	वडा प्रतिनिधि ३ नं वडा	याम वहादुर रोका	वडाध्यक्ष	९८५१००५५५०
७	कृषि क्षेत्रमा कार्यरत गैसस प्रतिनिधि	सुजाता कोसी.	पोषण सहजकर्ता (सुआहारा)	९८६७८४६००३
८	स्थानीय उद्योगी व्यापारी	रेशम बुढाथोकी		९८५७६४०७५०

४.स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई र पोषण बिषयगत क्षेत्र

क्र. सं.	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१	स्वास्थ्य शाखा गापा	लेख नाथ रोका	शाखा प्रमुख	९८४८२४६८३६
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	भिम कुमारी बुढाथोकी	सचिव	९८४७६५०२१०
३	वडा प्रतिनिधि नं वडा १	एकजित रोका	वडाध्यक्ष	९८५७६४२१४२
४	स्वास्थ्य चौकी वार्ड नं १	माया अधिकारी	इन्चार्ज	९८४१५१९८२६
५	स्वास्थ्य चौकी वार्ड नं २	वाल कृष्ण शर्मा	इन्चार्ज	९८५७६२८७०९
६	स्वास्थ्य चौकी वार्ड नं ३	रन्जना थापा	इन्चार्ज	९८६७६३३६५८
७	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	कोपिला कँडेल		९८४९१५१८६६
८	स्वास्थ्य चौकी वार्ड नं ५	याम प्रसाद खराल	इन्चार्ज	९८६६३५०८८०
९	महिला स्वास्थ्य स्वयंम सेविका प्रतिनिधि	शुशिकला फगामी	स्वयमसेविका	९८६६०९८९१७

५.संरक्षण विषयगत क्षेत्र

क्र. सं.	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१	महिला तथा बालबालिका शाखा	राजेन्द्र आचार्य	शाखा प्रमुख	९८५७६२४३६०
२	प्रहरी कार्यालय	लाल वहादुर थापा	प्रहरी सहायक निरीक्षक	९८५७६५२३००
३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा	नारायण वहादुर अधिकारी	सभापति	९८०५११८७१६

४	बाल सञ्जाल प्रतिनिधि	श्रद्धा सुवेदी	संयोजक	९८२१३३४५०६
५	महिला सञ्जाल प्रतिनिधि	गौमती रोका	संयोजक	९८६७०६६६६७
६	अपांग सञ्जाल प्रतिनिधि	चक्र वहादुर नेपाली	संयोजक	९८६७९४९०९३
७	वडा प्रतिनिधि वडा नं ४	लाल वहादुर रोका	वडा अध्यक्ष	९८४४३७०९६७
८	महिला तथा बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्यरत गैसस प्रतिनिधि			

६.शिक्षा विषयगत क्षेत्र

क्र. सं.	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१	गाउँपालिका शिक्षा शाखा	डेक वहादुर बानिया	शाखा प्रमुख	९८५७६४०३९७
२	वडा प्रतिनिधि वडा नं १	एकजित रोका	वडाध्यक्ष	९८५७६४२९४२
३	विद्यालय प्रतिनिधि	खगेन्द्र सापकोटा	प्र.अ. शारदा आ.वि.	९८५७६५११३५
५	वि.ब्य.स. प्रतिनिधि	हेम वहादुर शेरपुञ्जा	अध्यक्ष शिद्ध शान्ति मा.वि.	९८६९२९३९६७
६	शिक्षक अभिभावक संघ	छमलाल पौडेल	अध्यक्ष	९८५७६३१५०५
७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा प्रतिनिधि	नारायण वहादुर अधिकारी	सभापति	९८०५११८७१६
८	शिक्षक महासंघ प्रतिनिधि	भद्र वहादुर जि.सी.	अध्यक्ष	९८६१२२८०५९

७.राहत पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र

क्र. सं.	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर
१	गापा पुर्वाधार विकास शाखा	सुजन पाध्या	शाखा प्रमुख	९८४९६०६३९९
२	वडा प्रतिनिधि वडा नं ३	याम वहादुर रोका	वडाध्यक्ष	९८५१००५५५०
३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा प्रतिनिधि	नारायण वहादुर अधिकारी	सभापति	९८०५११८७१६
४	नेकपा	चिरञ्जीवी शर्मा	सचिव	९५७६४०६९३
५	नेपाली कांग्रेस	नरसिं के.सी.	सभापति	९८६७७०८२२५
६	राप्रपा	विनोद भट्टचन	अध्यक्ष	९८५७६४०२७८
७	स्थानीय उद्योगी व्यवशायी	प्रेम लाल पौडेल	प्रतिनिधि	९८४६३६३१९४

परिच्छेद - ४

सामान्य पूर्वतयारी योजना (सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरूका लागि)

प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी

विपद्को सम्भावना र त्यसबाट हुनसक्ने जनधनको क्षति कम गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले पूर्वतयारीका विभिन्न गतिविधि गर्नेछ । विपद् पूर्वतयारीका साथै विकास प्रक्रियामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण विधिलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने सोच अघि बढाउन र यस योजनाको नियमित रूपमा अध्यावधिक गर्न निम्न रणनीतिक क्रियाकलापहरू समावेश गरिएको छः

विपद्को सम्भावना र त्यसबाट हुनसक्ने जनधनको क्षति कम गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले विभिन्न गतिविधि गर्नेछ । विपद् पूर्वतयारीका साथै विकास प्रक्रियामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण विधिलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने सोच अघि बढाउन र यस योजनाको नियमित रूपमा अध्यावधिक गर्न निम्न रणनीतिक क्रियाकलापहरू समावेश गरिएको छः

क्र.स.	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	प्रमुख जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समयावधि
१	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक नियमित रूपमा सञ्चालन गर्ने	मंगला गाउँपालिका	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	हरेक महिना
२	विपद् पूर्वतयारी योजनाहरू, ऐन, कार्यविधि र कार्ययोजना निर्माण र अद्यावधिक गर्ने	मंगला गाउँपालिका	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सामाजिक विकास शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र विकास साभेदार संस्था	२०७८ बैसाख मसान्त भित्र
३	पूर्वतयारी र प्रतिकार्य गतिविधिहरूका लागि आवश्यक क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने	मंगला गाउँपालिका	स्थाविव्यस, वडा अध्यक्षहरू	२०७७ माघ मसान्त

४	गाउँपालिकाका ५ वटै वडाबाट कुल ५० जना युवालाई खोज तथा उद्धार तालिम उपलब्ध गराउन सशस्त्र प्रहरी बल कुरिनटार चितवन संग समन्वय गर्ने	मंगला गाउँपालिका	स्थाविव्यस, योजना शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	२०७८ वैशाख
५	आपत्कालमा आवश्यक परिचालनका लागि स्थानीय स्वयं सेवकहरुको नामावली तयार गरी पालिकामा अभिलेख राख्ने	मंगला गाउँपालिका	स्थाविव्यस	२०७७ फागुन
६	खोज तथा उद्धार सामग्रीका व्यवस्थापन र भण्डारण गर्ने	मंगला गाउँपालिका	वडा समिति, स्थाविव्यस, खोज तथा उद्धार, पूर्वसूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	२०७७ चैत्र
७	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई स्थापना र संचालन गर्ने	मंगला गाउँपालिका	वडा समिति, स्थाविव्यस, खोज तथा उद्धार, पूर्वसूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	२०७८ जेठ
८	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थायित्वको लागि बैक खाता सञ्चालन गरी परिचालन गर्ने	मंगला गाउँपालिका	स्थाविव्यस	२०७७ माघ
९	मंगला गाउँपालिका सवै विद्यालयहरुको विद्यालय सुरक्षा योजना तयार गर्ने	मंगला गाउँपालिका	शिक्षा विषयगत क्षेत्र	२०७८ जेठ
१०	विद्यालयको संरचनात्मक र गैर संरचनात्मक स्थिति आंकलन गर्ने	मंगला गाउँपालिका	शिक्षा विषयगत क्षेत्र	२०७८ बैसाख

११	मंगला गाउँपालिका रहेका कोरोना संक्रमितहरूको अवस्था अद्यावधिक गरिराख्ने ।	मंगला गाउँपालिका	गाउँपालिका,स्वास्थ्य शाखा	नियमित
१२	अस्पताल तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा आपत्कालिन अवस्थाको लागि औषधी तथा सामग्रीहरूको बफर स्टक तयार गर्ने ।	मंगला गाउँपालिका	नगरपालिका	नियमित
१४	कोरोना संक्रमितहरूको परीक्षणलाई निरन्तरता दिने	मंगला गाउँपालिका	गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा,स्वास्थ्य विषयगत क्षेत्र	नियमित
१५	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्व तयारी र प्रतिकार्यको लागि स्वयंसेवकहरु र प्रशिक्षकहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	मंगला गाउँपालिका	योजना शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	२०७८ जेष्ठ भित्र
१६	सबै विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरु र सहयोगी निकायका मुख्य व्यक्तिहरुको सम्पर्क अद्यावधिक सूची तयार गर्ने ।	मंगला गाउँपालिका	गाउँपालिका सूचना शाखा	२०७७ चैत्र
१७	आपत्कालीन सूचना संकलनका लागि प्रारम्भिक लेखाजोखा, मूल्यांकन र विस्तृत घरधुरी सर्वेक्षण फारम तथा प्रारूप तयार गर्ने ।	मंगला गाउँपालिका	विपद् व्यवस्थापन शाखा	२०७७ चैत्र भित्र
१८	हरेक वडामा कम्तिमा एक स्थानमा खोज तथा उद्धार सामग्री भण्डारण गर्ने	मंगला गाउँपालिका	स्थाविव्यस, योजना शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	२०७७ पौष भित्र
१९	विपद् जोखिम व्यवस्थापनबारे समुदायमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने र सरोकारवालाको क्षमता विकासका लागि काम गर्न संस्थाहरूबीच समन्वय गर्ने ।	मंगला गाउँपालिका	स्थाविव्यस, योजना शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	नियमित

२०	हरेक वडाका कम्तिमा एक खुल्ला स्थानको पहिचान गरी तारवार सहित खानेपानी र सरसफाइका संरचना तयार गर्ने	मंगला गाउँपालिका	स्थाविव्यस, योजना शाखा, तालिम नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	२०७७ साल पौष मसान्त भित्र
२१	खानेपानी निर्मलीकरण र दूषित हुनबाट रोकथामको बारेमा जन समुदायलाई जागरुक बनाउने	मंगला गाउँपालिका	स्वास्थ्य तथा खानेपानी	२०७७ फागुन मसान्त

परिच्छेद – ६

आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

खोज, उद्धार तथा सूचना, समन्वय विषयगत क्षेत्र

क्षेत्रगत अगुवा (Cluster Lead) : मंगला गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष

विपद् प्रतिकार्यका लागि सूचना, समन्वय तथा लेखाजोखा क्षेत्रको महत्वपूर्ण दायित्व रहन्छ। प्रभावित व्यक्ति तथा प्रभावित समुदायलाई एकीकृत रूपमा सबै प्रकारका सहयोग उपलब्ध गराउन यस क्षेत्रले अन्य क्षेत्रसँग अविच्छिन्न सम्बन्ध र समन्वयद्वारा कार्य गर्नु पर्छ।

विपद्पछिको सम्भावित परिदृश्य

- प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेका क्षेत्रमा एकसाथ प्रभाव देखिएमा वाटोघाटो, विद्युत, सूचना प्रविधिहरू अवरुद्ध वा नष्ट हुनेछन्,
- उद्धार, सुरक्षा, राहत वितरण जस्ता मानवीय कार्यका लागि आवश्यक सूचना सङ्कलन गर्न र सबै क्षेत्र तथा सरोकारवालासँग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्न कठिन हुने
- राति पहिरो गएमा ठूलो मानवीय क्षति हुनेछ भने प्रभावितले उद्धार र राहतको याचना गरिरहेको देखिने
- रातको समयमा भूकम्प गएमा व्यापक रूपमा जनधनको क्षति हुनेछ।

खोज, उद्धार सूचना तथा समन्वय क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत क्षेत्रले सङ्कलन, विश्लेषण र प्रवाहका वैकल्पिक उपायहरू पहिचान गरी सम्बन्धित क्षेत्र र सरोकारवालालाई सही सूचना उपलब्ध गराई विपद् प्रतिकार्यलाई समन्वयात्मक बनाउन सुनिश्चितता प्रदान गर्नु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ।

योजनाका समष्टिगत उद्देश्य देहायअनुसार हुनेछन्

१. विपद्को समयमा सरकार, दातृ निकाय, सबै क्षेत्र (Cluster), सहयोगी संस्था तथा नागरिक समाजबीच समन्वय कायम गर्नु।

२. निर्धारित समयभित्र “बहुक्षेत्र द्रुत लेखाजोखा विश्लेषण (Multi Cluster Initial Rapid Assessment- MIRA)” गर्न आवश्यक समन्वय गर्नु र मीरा कार्यदललाई सहयोगको व्यवस्था मिलाउनु।

३. सूचना प्रवाहको वैकल्पिक उपाय पहिचान गरी सूचना प्रवाहलाई सुनिश्चित गर्नु।

४. नियमित रूपमा अनुगमन गरी क्षेत्रहरूलाई पृष्ठपोषण दिनु।

५. प्रतिकार्यका सन्दर्भमा आवश्यकताअनुसार क्षेत्र र केन्द्रमा सम्पर्क र समन्वय गर्नु।

आपतकाली प्रतिकार्ययोजना

ऋवधि	प्रतिकार्य कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि
० देखि २४ घण्टा	खोज,उद्धार तथा पूर्वसूचना तथा समन्वय विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बस्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	क्षेत्रगत सदस्यहरु	तत्काल
	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आकस्मिक बैठक बस्ने	मंगला गाउँपालिका	क्षेत्रगत सदस्यहरु	तत्काल
	जिम्मेवार निकायमा सूचना प्रवाह गर्ने			
	उद्धार सामाग्री सहित उद्धारकर्मी, परिचालन गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	क्षेत्रगत सदस्यहरु	तत्काल
	घाइतेहरुको शिघ्र उद्धार गर्ने र बेपत्ताहरुको खोजी कार्यलाई तिब्रता दिने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	क्षेत्रगत सदस्यहरु	तत्काल
	सम्भावित जोखिम क्षेत्रका मानिसहरुको सुरक्षित स्थानान्तरण गर्न स्वयंम सेवक परिचालन गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	क्षेत्रगत सदस्यहरु	तत्काल
	घाइतेहरुको तत्काल प्राथमिक उपचार गम्भिर अवस्थाका विमारीलाइ वेनी वा प्रादेशिक अस्पताल पोखरामा सिफारिस सहित पठाउने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	क्षेत्रगत सदस्यहरु	तत्काल
	विस्थापित र आघातमा परेका मानिसहरु पुनर्स्थापना गर्नका लागि मनोसामाजिक परामर्श संचालन गर्न टोली खटाउने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	क्षेत्रगत सदस्यहरु राहतव्यवस्थापन, पुनर्स्थापना र पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	आपतकालीन राहत वितरण गर्ने			
	मृतकहरुको पहिचान र मुचुल्का गरी आफन्तलाई जिम्मा लगाउने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	सुरक्षा निकाय	तत्काल
२४ घण्टादेखि ७ दिन	खोज तथा उद्धार कार्यलाई निरन्तरता दिने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	सुरक्षा निकाय	तत्काल
	विगतका प्रगतिको समीक्षा गर्ने र भएका गतिविधिको अद्यावधिक गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	विषयक्षेत्रगत अगुवा निकाय	तत्काल
	क्षतिको आँकलनका लागि स्वयंम सेवक परिचालन गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	स्थानीय बुद्धिजीवी,गैसस,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	तत्काल
	प्रभावितहरुको खाना,छाना,नाना र पानीको व्यवस्थापन र वितरणका लागि खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र,आवास तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र र स्वास्थ्य खानेपानी ,सरसफाई र पोषण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र,आवास तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र र स्वास्थ्य खानेपानी ,सरसफाई र पोषण विषयगत क्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	तत्काल
	प्रभावितहरुको सरसम्पत्ती सुरक्षाको लागि सुरक्षाकर्मी परिचालन गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	सुरक्षा निकाय	तत्काल
	आपतकालीन सूचना स्थानीय सञ्चार माध्यम मार्फत प्रवाह गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	सञ्चार संस्थाहरु,पत्रकार महासंघ	तत्काल
	शव व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	वडा कार्यलय, सुरक्षा निकाय	तत्काल

	स्थानीय श्रोत साधनको परिचालन सँगै अन्य निकायबाट श्रोतको संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	गैरसरकारी संघसंस्थाहरु,दात्री निकायहरु,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	तत्काल
	विपद्का घटनाको प्रकृति हेरी अन्य स्थानीय निकाय प्रदेश तथा संघीय सरकारसँग श्रोत माग गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	गैरसरकारी संघसंस्थाहरु,दात्री निकायहरु,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	तत्काल
७ दिन देखि १ महिना	खोजी कार्यलाई निरन्तरता दिने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	सुरक्षा निकाय	निरन्तर
	उद्धार तथा पुनर्स्थापनामा निरन्तरता दिन सबै सरोकारवालालाई परिचालन गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	सुरक्षा निकाय,वडा अध्यक्ष, गैससहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	घटना घटेको १ हप्ता पछि
	विपद्मा हराएका अत्यावश्यक दस्तावेजहरुको लगत संकलन गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	वडा कार्यालयहरु, गैससहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	घटना घटेको १५ दिन पछि
	गुमेका,हराएका कागजातहरुको पुनर्निर्माण तत्काल गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	वडा कार्यालयहरु,वडा सदस्यहरु	घटना घटेको २० दिन पछि
	विपद् बाट भएको क्षतिको पुनर्स्थापना गर्न दीर्घकालीन योजना निर्माण गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	वडा कार्यालयहरु, गैससहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, प्रदेश सरकार	घटना घटेको १महिना पछि
	बेवारिसे शव पहिचान गरी परिवारलाई जिम्मा लगाउने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	गाउँपालिका सूचना शाखा	निरन्तर
	पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गरी पुनर्निर्माण खाका सहितको योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने	खोज तथा उद्धार सूचना तथा समन्वय, विषयगत	वडा कार्यालयहरु, गैससहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, प्रदेश सरकार,संघीय सरकार	घटना घटेको १ महिना पछिवाट

प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना

खोज तथा उद्धार,सूचना र समन्वय क्षेत्रले आपत्कालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने कार्यका लागि देहायअनुसार पूर्वतयारी गर्नेछः

खोज, उद्धार, सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र

प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना

सिनं	पूर्वतयारी क्रियाकलापहरु	प्रमुख जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समयावधि	अनुमानित लागत
१	विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक बसी मौसमी प्रकोपको पूर्वतयारी गर्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	हरेक महिना	१०,०००
२	सम्भावित विपद् जोखिम क्षेत्रमा सचेतना सहित सर्तकता विस्तार गर्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति गाउँपालिका सूचना	२०७७ मंसीरदेखि नियमित	५ लाख

			शाखा		
३	बर्षा आउनु पूर्व मौसम विभाग संग सर्म्पक राखी मौसम सम्बन्धि सूचना प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाउने, आवश्यक हाते माइक र साइरनहरु व्यवस्था गर्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति गाउँपालिका सूचना शाखा	२०७७ चैत मसान्त भित्र	२००,०००
४	गाउँपालिका कुहुँ, हिंदी र आर्भाङ्गमा निर्माण भएका हेलीप्याड मर्मत गर्ने र आवश्यकता अनुसार थप निर्माण गर्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति गाउँपालिका सूचना शाखा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी		
५	गाउँपालिका भित्र विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र विपद् जोखिम नक्शांकन गरी सार्वजनिक रुपमा होर्डिड बोर्ड राख्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति गाउँपालिका सूचना शाखा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	२०७७ माघ	३ लाख
६	५० जना युवाहरुका लागि २ चरणमा ३ दिने आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम दिने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति गाउँपालिका नेपाल रेडक्रस सोसाइटी,सुरक्षा निकाय	२०७७ माघ	३ लाख
७	खोज तथा उद्धार प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरुको व्यवस्थापन गरी भण्डारणका लागि स्टोर कक्ष निर्माण गर्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	जिन्सी व्यवस्थापन शाखा, अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरु,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	२०७७ चैत मसान्त भित्र	७ लाख
८	एम्बुलेन्स /दमकल खरिद गर्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	स्वास्थ्य शाखा, योजना शाखा	आगामी आर्थिक वर्षको सुरुमा	२ लाख
९	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि अन्तर निकाय समन्वय गर्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत,उपाध्यक्ष	नियमित	
१०	सुरक्षा निकाय,सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय तथा स्वयमसेवकहरुको तथ्यांक संकलन गरी अभिलेख राख्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	न्यायिक समिति,	२०७७ पौष मसान्त भित्र	५०,०००
११	गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन संग सम्बन्धित नीतिगत तथा कानुनी संरचनाहरु व्यवस्थित गर्ने	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र	योजना शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	२०७८ वैसाख	
१२	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थायित्वका लागि बजेट	खोज,उद्धार,सूचना र समन्वय	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को	

	विनियोजन गर्ने	विषयगत क्षेत्र		सुरुवाट	
१३	सूचना संकलनका लागी फर्मेट तयारी तथा प्रयोगका लागी तालिम संचालन गर्ने				

आवास तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र

क्षेत्रगत अगुवा (Cluster Lead)

मंगला गाउँपालिका उपाध्यक्ष

विपद्को समयमा उपलब्ध हुनु पर्ने मानवीय सहयोगको महत्वपूर्ण पक्ष खाना, नाना र छाना हो । आवास तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्रले विपद् प्रभावित व्यक्तिहरुलाई न्यूनतम मापदण्ड अनुसारको आवास लगायतका आधारभूत सेवा उपलब्ध गराउन सहयोग परिचालन गर्नु पर्छ र यसमा सिमान्तकृत समुदायको समान पहुँच कायम गराउनु यस क्षेत्रको दायित्व हुनेछ ।

विपद्को अवस्थामा विस्थापित व्यक्ति, परिवार तथा समुदायलाई स्थिति सामान्य भएर आफ्नो घर फर्किने अवस्था तयार नभएसम्म आपत्कालीन आश्रयस्थलमा राख्नु पर्ने हुन्छ । यसको लागि अस्थायी रूपमा विद्यालय, मन्दिर, स्थानीय तहका भवनजस्ता सार्वजनिक स्थलमा राख्नु पर्ने हुन्छ भने केही लामो समयको लागि राख्नुपर्ने भएमा अस्थायी शिविर खडा गरी बसोवास गराउनु पर्ने हुन्छ । त्यसका साथै दैनिक जीवनयापनको लागि भाँडावर्तन, ओड्ने ओछ्याउने लुगाफाटो वा खाना बनाउने, खाने वर्तन र इन्धनको व्यवस्था गर्नु पर्ने हुन्छ । आवास तथा गैरखाद्य क्षेत्रले विस्थापितको लागि उल्लेखित मानवीय सेवा उपलब्ध गराउँछ ।

विपद् पछिको सम्भावित परिदृश्य

- विपद्बाट सङ्कटासन्न वडाका अधिकांश गाउँ संकटमा हुनेछन् ।
- मानिसहरू हताहत भएर आफ्नो ज्यान जोगाउन भागाभाग गर्नेछन् ।
- आफ्नो परिवारका सदस्यहरू तथा बालबच्चा खोज्दै, रुँदै कराउँदै खाली हात विस्थापित हुनेछन् ।
- विपद् भएको केही समयपछि उद्धारकर्मीहरू पुगेको, उद्धार कार्यमा जुटेको प्रभावित परिवारहरूलाई बाहिर ल्याई सुरक्षित ठाउँमा राख्ने काम भइरहेको अवस्था देखिनेछ ।
- सुरक्षित ठाउँमा ल्याइएको व्यक्ति तथा परिवारहरूको आफूले लगाएको कपडाबाहेक साथमा केही नभएको र अति भोकाएको, थाकेको, परिवारका सबै सदस्य आफ्नै शिविरमा नभएकोले चिन्तित देखिएको अवस्था हुनसक्ने छ ।
- खाद्यान्न पूरै नष्ट हुने सम्भावना भएकोले पूरै जनसङ्ख्या खाद्यान्न अभावको चपेटामा पर्नेछ ।
- विशेषगरी बालबालिका, वृद्ध र विरामी तथा गर्भवती महिलाहरू अरु बढी समस्यामा पर्नेछन् ।
- जीविकोपार्जनका वैकल्पिक उपायको अभाव हुनेछ ।
- पहिरोबाट अधिकांश गाउँ प्रताडित भएर मानिस हताहत भई सहयोगको याचना गरिरहेका हुनेछन् ।
- घरबार नष्ट भएर भरी, हिलो र चीसो जमिनमा दिन रात विताउन बाध्य भइरहेको देखिनेछ ।
- विद्यालयका कक्षाकोठा, प्रहरी चौकी, स्वास्थ्य केन्द्रहरूजस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथि दबावको सिर्जना, सामुदायिक तथा संस्थागत स्थानहरूमा अस्थायी आवासको उपयोग गर्दा सामुदायिक स्वास्थ्यसम्बन्धी व्यवहारमा चुनौती र समस्या देखा पर्नेछन् ।
- बाढीले घर, धनमाल र खाद्यान्नसमेत बगाएर विस्थापित भएका मानिस खाद्यान्नको चर्को समस्यामा पर्नेछन् ।

क्षेत्रगत उद्देश्य

- आवास तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य विपदबाट प्रभावित मानिसलाई जीवनयापनको लागि आवश्यक पर्ने आवास, खाद्यसामग्री, लताकपडा उपलब्ध गराएर उनीहरूको जीवन रक्षा गर्नु हुनेछ ।
- विपदमा परेर खाद्यान्नको समस्यामा परेका समुदाय तथा व्यक्तिलाई खाद्यान्न सहयोग उपलब्ध गराउनु तथा खाद्यान्नमा सबैको समानुपातिक पहुँच कायम गराउनु,
- सुत्केरी, आमाको दूध खाने बच्चा, कुपोषणमा परेका बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती महिलाजस्ता संवेदनशील अवस्थामा रहेका समुदायलाई पोषणयुक्त खाद्यान्न उपलब्ध गराउने सुनिश्चितता गर्नु ।
- सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्नु,
- विपद्का कारणले घरबारविहीन बनेका मानिसका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापितलाई मानवअधिकारको उपभोग गर्न सक्षम बनाउनु,
- घरायसी आवश्यकताका भाँडाकुँडा तथा व्यक्तिगत सम्मान र मर्यादासहित दैनिक जीवनयापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूमा विस्थापितको समानुपातिक पहुँच गराउनु ।

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को समयमा तथा त्यसपछि लगत्तै विस्थापित तथा प्रभावित मानिसलाई विनाभेदभाव आवास तथा गैरखाद्य सामग्री उपलब्ध गराउनु यस क्षेत्रको कार्यधिकार हो । यसको लागि यस क्षेत्रले देहायअनुसार काम गर्नेछः ।

आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र			
ऋवधि	प्रतिकार्यका क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	समयावधि
० देखि २४ घण्टा	गैर खाद् र आवास क्लष्टरको आकस्मिक बैठक बोलाउने र घटनाको अवस्था विश्लेषण गर्ने	आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	प्रभावित क्षेत्रको सूचना संकलन गर्ने	आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	प्रभावितहरूलाई तत्काल सुरक्षित स्थलमा पुर्याउने	सुरक्षा निकाय आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	अस्थाइ आवास स्थलहरूमा कम्बल, ब्यान्केट, ओढने ओछ्याउने सामग्रीहरू वितरण गर्ने	आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	पुर्नस्थापितहरूको वर्गिकरण गरी पुर्नस्थापना केन्द्रमा पठाउने	आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	तत्काल शिविरको व्यवस्थाको चांजोपांजो मिलाउने	आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित स्थिति साम्य नहुञ्जेल
	अपांगता भएका व्यक्तिहरूका लागि ट्विल चेयरहरू वितरण गर्ने	आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	अवश्यकता अनुसार
	प्रभावितलाई न्यानो कपडा, महिलाको लागि आन्तरिक कपडा, स्यानीटरी प्याडको व्यवस्था गर्ने, बालबालिकाकोलागि भोटो, टोपी वितरण गर्ने	आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित

	गर्मी मौसममा भुलको वितरण गर्ने र जाडो मौसममा न्यानो कपडा वितरण गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	स्थिति सहज नहुदासम्म
२४ घण्टादेखि ७ दिन	क्षतिको सुचना तथा तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण गर्ने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	नियमित
	अस्थाइ आवास निर्माणका लागि सर्वेक्षण टोली निर्माण गरी खटाउने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	नियमित
	अस्थाइ आवास निर्माणमा विषयगत क्षेत्रका सदस्य तथा स्वयंसेवक समूह परिचालन गर्ने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	तत्काल
	प्रारम्भिक स्वरपको द्रुत लेखा जोखाको (Initial Rapid Need Assessment-IRNA) प्रतिवेदन अध्ययन गर्ने र सो अनुरूप आगामी नयाँ कार्यक्रम सहित निर्णय लिने ।	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	तत्काल
	थप प्रभावितहरूलाई अस्थाई आश्रय केन्द्रहरूमा पठाउने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	तत्काल निरन्तर
	आश्रयस्थलमा शौचालय, खानेपानी, औषधि उपचारको व्यवस्थापनका लागि स्वास्थ्य,खानेपानी सरसफाई र पोषण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	अवस्था र आवश्यकता अनुसार
	आश्रयस्थलमा खाद्यान्न आपूर्तिको लागि खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	घटना घटेको दिन बाट
	प्रभावितहरूको लागि आवश्यक पर्ने भाँडावर्तनहरू, दाउरा तथा ग्याँस चुलो वितरण गर्ने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	तत्काल
	अपांगता भएका, एकल महिला र पुरुषको अलग र विशेष प्रकारको आश्रयस्थलको प्रबन्ध मिलाउने ।	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	नियमित
	विपदबाट आघात भएका मानिसहरूलाई आश्रयस्थलमै मनोसामाजिक परामर्श प्रदान गर्ने व्यवस्थाका लागि संरक्षण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	नियमित
७ दिन देखि महिना दिन	आवश्यकता अनुसार डिग्नीटी किट, बेबी किटहरू वितरण गर्ने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	स्थिति सहज नहुदासम्म नियमित
	क्षतिको लेखाजोखा र विप्लेषण गरी थप सहायता परिचालन गर्ने			
	खाद्य तथा आवासको अनुगमन गरी आवश्यकता अनुसार थप सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	७ दिनदेखि १५ दिन को बीच
	आवश्यकता अनुसार प्रभावितहरूलाई घर फर्किने वातावरण तयार गरी घर फर्काउने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	घटनाको ७ दिनदेखि १५ दिन भित्र
	पुनर्स्थापितहरूलाई स्थायी बसोबासका लागि सिफारिस गर्ने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	घटना घटेको ७ दिन देखि नियमित
	बालबालिकाहरूको शैक्षिक निरन्तरताका लागि गाउँपालिका शिक्षा शाखा र शिक्षा विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	घटना घटेको ७ दिन देखि महिना दिनसम्म
	व्यवस्थित बस्ती विकास गर्न प्राविधिक अध्ययनका लागि सिफारिस गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	तथा	१ महिना पछि

	भौतिक संरचना पुननिर्माणमा आवश्यक काठ सहूलियत दरमा उपलब्ध गराउन सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ लाई सिफारिस गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित
--	---	--	--------

प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी

आपतकालीन आवास तथा गैरखाद्य विषय क्षेत्रले आपत्कालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने कार्यका लागि देहायअनुसार पूर्वतयारी गर्नेछः

आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र					
सि नं	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	अनुमानित बजेट
१	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक बसी आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री उपलब्धताका क्षेत्रहरुको पहिचान गर्ने ।	गाउँपालिका	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	त्रैमासिक	
२	सुरक्षित आवासस्थलमा आधारभुत पुर्वाधारको विकास गर्ने	गाउँपालिका	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	२०७७ पौष मसान्त	२,००,०००
३	सुरक्षित आवास क्षेत्र निर्माण गर्नका लागि आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्ति र आवश्यक सामग्रीहरु त्रिपाल, किला, कांटी, डोरी, तयारी अवस्थामा राख्ने	गाउँपालिका	स्थानीय राजनीतिक दलहरु, स्थानिय स्वयमसेवकहरु	निरन्तर	५०,०००
४	लत्ताकपडा, ज्याकेट, टर्च, ग्यांस चुलो, भांडावर्तन, भुल, प्लाष्टिक, कम्बल, ओढने ओछ्याउने खरिद गरी भण्डारण गरी राख्ने करीव १०० घर परिवारलाई	गाउँपालिका	गाउँपालिका, उद्योग बाणिज्य संघ	निरन्तर	५००,०००
५	अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि ट्वील चेर, चस्मा, लौरो जस्ता सामग्रीहरु भण्डार गरी राख्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, उद्योग बाणिज्य संघ	निरन्तर	२००,०००
६	डिग्नीटी किट, वेवी किटहरु संकलन गरी भण्डार गरी राख्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका महिला तथा बालबालिका शाखा, आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	निरन्तर	१००,०००

खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र

विपदको सम्भावित परिदृष्य :

विपद्को सम्भावित मानवीय असर, प्रभावित परिवारको खाद्य आपूर्तिमा कमी, खाद्यान्नप्रतिको घट्दो पहुँच, विस्थापन तथा विद्यालयमा खुवाउने कार्यक्रमजस्ता अन्य खाद्यान्न सम्बन्धी कार्यक्रममा अवरोध भएको कारणले गर्दा अस्थायी रूपमा तीव्र खाद्य असुरक्षा हुने । कृषि बालीमा व्यापक क्षति, जीविकोपार्जनमा क्षति, बालीनालीको नोक्सान, पशुधनको क्षति, सामना गर्ने रणनीतिमा बाधाका कारणहरूले गर्दा मध्यम अवधिको खाद्य असुरक्षा हुनसक्ने

क्षेत्रगत उद्देश्य :

- प्रभावित व्यक्तिहरूका लागि समयमा नै खाद्यान्नको उपलब्धता तथा खाद्यान्नमा पहुँच सुनिश्चित गराएर जीवन बचाउने एवं जीवनलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने ।
- प्रभावितहरूको खाद्यसुरक्षाका लागि अन्तर निकाय समन्वय छलफल गर्ने,
- आपतकालीन अवस्थामा प्रभावितहरूको लागि यथाशिघ्र खाद्यान्न उपलब्ध गराउने
- दीर्घकालीन रूपमा पारीवारिक अस्तित्व, जीविकोपार्जनको सुरक्षा तथा दीर्घकालीन रणनीतिहरूको फलस्वरूप मानव मर्यादा, सकारात्मक प्रभाव निर्माण गर्ने । .
- पारीवारिक स्रोतहरूलाई पुनर्लाभ (Recovery) तथा दीर्घकालीन विकासमा लगानी गर्न दिनका लागि सक्षम पार्न मानिसहरूलाई अल्पकालीन रूपमा अम्दानीको स्थानान्तरण अथवा प्रतिस्थापन गर्ने अवसर प्रदान गर्ने ।

आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को समयमा तथा त्यसपछि लगत्तै विस्थापित तथा प्रभावित मानिसलाई विनाभेदभाव खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउनु यस क्षेत्रको कार्यधिकार हो . यसको लागि यस क्षेत्रले देहायअनुसार काम गर्नेछः .

खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्रको आपतकालीन प्रतिकार्य योजना			
ऋवधि	प्रतिकार्यका क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	समयावधि
० देखि २४ घण्टा	खाद्य तथा कृषि ब्लिप्टरको आकस्मिक बैठक बस्ने ।	गाउँपालिका कृषि विकास शाखा	तत्काल
	खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्रको अगुवाईमा सुचना संकलन तथा सहयोगा डेस्क स्थापना गर्ने	गाउँपालिका कृषि विकास शाखा	तत्काल
	विपद्बाट प्रभावितहरूको लागि तत्कालको लागि चाउचाउ, विस्कट, चिउरा, दालमोठ जस्ता तयारी खाना वितरण गर्ने	स्थानीय सरकार, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	महिला, बालबालिका र जेष्ठ नागरिकको लागि विस्कट, लिटो, दुध वितरण गर्ने र पोषणयुक्त खाना पुगे नपुगेको सुनिश्चित गर्ने	स्थानीय सरकार, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	खाद्य सामग्रीहरू वितरण गर्दा मिति नसकिएको, राम्ररी प्याक गरिएको र हावा नछिरेको सामग्रीहरू वितरण गर्ने	स्थानीय सरकार, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित
	कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्रको राहत वितरण एकद्वार नीति अवलम्बन गर्ने ।	गाउँपालिका, खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र	नियमित
	विपद्ग्रस्त क्षेत्रमा अस्थाई राहत भण्डारण केन्द्र स्थापना गरी राहत उपलब्धतामा सर्वसुलभता कायम गर्ने ।	गाउँपालिका, कृषि विकास शाखा	स्थिति सहज नहुदासम्म

२४ घण्टादेखि ७ दिन	क्षतिको सुचना तथा तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित
	प्रारम्भिक स्वरपको द्रुत लेखा जोखा गर्ने (Initial Rapid Need Assessment-IRNA)	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	कृषि तथा पशुधनको क्षति मुल्यांकन गरी मृत पशु व्यवस्थापनका गर्ने ।	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल निरन्तर
	जिवित पशुधनको सुरक्षित स्थानान्तरण गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	तत्काल निरन्तर
	खाद्यान्न सहयोग आवहान गरी क्षतिको अवस्था हेरी राहत वितरण गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	अवस्था र आवश्यकता अनुसार
	महिला, बालबालिका र जेष्ठ नागरिककोलागि अण्डा, लिटो, दुध,जुस, फलफुल उपलब्ध अनुसार वितरण निरन्तरता दिने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	घटना घटेको २ दिन पछिबाट
	वितरण कार्य व्यवस्थित गर्न स्वयंसेवकहरुलाई परिचालन गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित
	घाइते घरपालुवा पशु पंछीहरुको उपचार गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित
	बीउ सुरक्षाका लागि विभिन्न सञ्चारका साधन मार्फत सुचना, जारी गरिरहने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित
७ दिन देखि महिना दिन	कृषि बीउविजन तथा पशुजन्य सहयोग गरी कृषि उत्पादन पुर्नस्थापना गर्न सहयोग गर्ने ।	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	स्थिति सहज नहुदासम्म नियमित
	विपद्बाट प्रभावितहरुको विस्तृत तथ्यांक संकलन गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	७ दिनदेखि १५ दिन को बीच
	राहत प्रदान गर्ने निकायहरूसंग समन्वय गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित
	प्रभावितहरुको लागि परिचय पत्र वितरण गर्ने कार्य गर्ने	गाउँपालिका	७ दिनदेखि
	खाद्यान्न तथा विशेष अवस्थाका प्रभावितहरुलाई आवश्यकता अनुसार वैकमार्फत नगद हस्तान्तरण गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	घटना घटेको ७ दिन देखि नियमित १५ दिन सम्म
	आवश्यकता अनुसार थप खाद्यान्नको व्यवस्था गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	१५ निद देखि महिना दिनसम्म
	अनुगमन गर्ने र थप सुधारका कार्यहरु गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	१ महिना पछि
	साना सिंचाई आयोजनामा सहयोग तथा मर्मत गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	१ महिना पछि
	जीविकोपार्जनको सहजताका लागि क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	१ महिना पछि

खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी

विपद्पूर्वको समयमा सम्भावित विस्थापित तथा प्रभावित मानिसलाई विनाभेदभाव खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउनु तथा बीउविजनको पुर्वतयारी गर्नु यस क्षेत्रको कार्यधिकार हो . यसको लागि यस क्षेत्रले देहायअनुसार काम गर्नेछः।

खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी

सि नं	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	अनुमानित लागत	
१	खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक गर्ने ।	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र	त्रैमासिक	
२	ड्राइ फुड र प्याकेजिड खाना पाइने स्थान पहिचान गर्ने	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिका, प्रदेश सरकार	२०७७ चैत्र मसान्त भित्र	
३	सम्भावित विपद् जोखिममा रहेका समुदायहरूको पहिचान गरी खाद्यान्न व्यवस्थापन गर्ने	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिकाका ५ वटै वडा कार्यालय	२०७७ चैत्र मसान्त भित्र	
४	गाउँपालिकाका सबै वडामा तरकारी तथा खाद्यान्न बालीको बीउ भण्डारण गर्ने ।	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	
५	समयमै मलखाद्य तथा विषादीको उपलब्धताको लागि सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गर्ने ।	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	निरन्तर	
६	गाउँपालिकामा अवस्थित जोखिमपूर्ण सिंचाई योजनाहरूको लगत लिई निर्माणका लागि सामग्री तयार गर्ने	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	२०७७ फागुन मसान्त भित्र	
७	गाउँपालिकाका ५० जना कृषकहरूलाई दुई चरणमा सम्पन्न गर्ने गरी बीउ उत्पादन तथा सुरक्षित बीउ र खाद्यान्न भण्डारण तालिम दिने	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र, जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र	नियमित	३००,०००
८	खाद्यान्न तथा वीउविजनको अस्थाई भण्डारणको लागि सुपरग्रीन ब्यागको व्यवस्था गर्ने	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र, सुपर जोन क्वारेन्टाइन	२०७७ चैत्र	२००,०००
९	२ वर्ष मुनीका बालबालिकालाई आवश्यक पर्ने लिटो बनाउने सामग्री तयारी गर्ने	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र, कृषि ज्ञान केन्द्र	नियमित	२००,०००
१०	कृषि बालीको क्षति मुचुल्काका लागि आवश्यक फर्म्याट तयारी अवस्थामा राख्ने	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित	२००,०००
११.	पशु पंछीहरूको उपचारका लागि आवश्यक पर्ने औषधी तथा भेटनरी सामग्री भण्डारण गर्ने	गाउँपालिका विकास शाखा	कृषि	गाउँपालिका, कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित	२००,०००

स्वास्थ्य, खानेपानी सरसफाइ तथा पोषण क्षेत्र

क्षेत्रगत अगुवा (Cluster Lead) : गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा

विपद्को समयमा प्रभावित तथा विस्थापित मानिसमा स्वास्थ्य सम्बन्धी धेरै प्रकारका समस्या उत्पन्न हुने सम्भावना रहन्छ । त्यसैगरी विपद्मा परेका कतिपय मानिसलाई प्राथमिक उपचारको आवश्यकता पर्छ । त्यसैकारण यस कार्ययोजनाले विपद् प्रभावित समुदायको स्वास्थ्य रक्षाका लागि काम गर्छ ।

विपद् पछिको सम्भावित परिदृश्य

- विपद्का कारण मानिसहरु घाइते भएका हुनेछन् ।
- चर्पीहरु क्षतिग्रस्त हुनेछन् र फोहोर सर्वत्र फैलिएको अवस्था हुनेछ,
- पिउने पानीका मुहान र स्रोतहरु संरचनात्मक क्षतिको कारण प्रदूषित हुनेछन्,
- सरसफाइको अभावले पानीजन्य सरुवा रोग फैलिएर महामारीजन्य प्रकोप बढेर थप विपद् उत्पन्न हुने सम्भावना प्रबल रहनेछ ।
- विस्थापित परिवारका सदस्यहरुले पानीको आभावका कारण अत्यावश्यक स्वच्छताका लागि कमजोर व्यवहारले गर्दा सरुवारोगहरुको वृद्धिको सम्भावना रहन्छ ।
- स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरु क्षतिग्रस्त हुन सक्ने वा विपद् प्रभावितको पहुँचभन्दा बाहिर हुने, औषधि-उपचारका उपकरणहरु तथा औषधिको हानी नोक्सानी हुनेछ ।
- चोटपटक, घाइतेहरु, हैजा, औलो, आउँ रगत, एवं महामारीजन्य रोग, गम्भीर स्वास प्रश्वास सम्बन्धी सङ्क्रमण, ज्वरो, आँखा अथवा छालाका सङ्क्रमक रोगहरुमा वृद्धि हुनेछ ।
- खाद्य सामग्रीको तीव्र अभाव तथा प्रदूषित वातावरणको कारणले गर्दा गम्भीर कुपोषण, हैजा तथा भाडापखालाजस्ता रोगहरुको जोखिममा वृद्धि, स्वास्थ्य एवं, सामाजिक सेवाहरुमा घट्टो पहुँच, उपचारात्मक तथा अतिरिक्त खुवाउने कार्यक्रम (supplementary feeding) मा अवरोध देखा पर्नेछ ।
- विपद्बाट विस्थापित विशेषगरी गर्भवती र सुत्केरी महिला, अशक्त तथा जेष्ठ नागरिक र विरामीको अवस्था दयनीय हुने सम्भावना हुनेछ ।
- लामखुट्टेजस्ता कीटबाट फैलिने औलो, कालाजार डेङ्गु आदिको सङ्क्रमण बढ्ने र सर्पदंश हुने सम्भावना रहन्छ ।
- विपद्मा परेर वा विभिन्न कारणले घाइते हुनेको सङ्ख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ ।
- विपद् प्रभावितहरुमा कोभिड १९ को प्रकोप फैलिनसक्ने प्रबल सम्भावना हुन्छ ।

क्षेत्रगत उद्देश्य

आपत्कालीन अवस्था उत्पन्न भएको समयमा विशेषगरी अत्यधिक जोखिममा रहेका समूहको स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धी आवश्यकता पूरा गर्ने प्रत्याभूति गर्नु, पानी तथा कीटपतङ्गका माध्यमबाट लाग्ने तथा महामारी जन्य रोगबाट बचाउनु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य रहनेछ । यस क्षेत्रका पुरक उद्देश्य देहायअनुसार हुनेछन्

- भाडापखाला, हैजा तथा औलो र पानीजन्य एवं कीटजन्य सरुवारोगहरुको रोकथाम तथा उपचार सुनिश्चित गर्नु,
- रोग फैलिएमा प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्नु,
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा प्रभावित तथा विस्थापितको पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन, मानवस्रोत परिचालनजस्ता उपाय अपनाउनु,

- कुपोषणबाट प्रभावित विस्थापित महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक र विरामीलाई पुरक खानाको व्यवस्था गरी उनीहरूको स्वस्थ जीवनको प्रत्याभूति गर्नु ।

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्जन्य विपद्को अवस्थामा जनस्वास्थ्यको रक्षाका लागि स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रले देहायका कार्यहरू गर्नेछः

सि नं	अवधि	प्रतिकार्यका क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	समयावधि
१	० देखि २४ घण्टा	विषयगत शाखाको आकस्मिक बैठक बस्ने	स्वास्थ्य शाखा	तत्काल
		घाइतेहरूको उद्धार गर्न खोज उद्धार सूचना र समन्वय विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल	तत्काल
		प्राथमिक उपचार गर्ने र गम्भिर अवस्थाका घाइतेहरूलाई अस्पताल पठाउने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
		विपद् ग्रस्त क्षेत्रमा प्राथमिक उपचार डेस्क स्थापना र सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
		सुरक्षित पिउने पानीको व्यवस्थापन र वितरण गर्ने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
		पोषणयुक्त खाना उपलब्ध गराउने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
२	२४ घण्टादेखि ७ दिन	शुद्ध पिउने पानी र प्रभावितहरूको अवस्था अनुसार पोषणयुक्त खानाको निरन्तर प्रबन्ध गर्ने	गाउँपालिका र स्वास्थ्य शाखा	आवश्यकता अनुसार
		क्षतिको विवरण संकलन गर्ने	गाउँपालिका, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	अवस्था र आवश्यकता अनुसार
		अस्थायी स्वास्थ्य तथा सरसफाई शिवीरको संचालन गर्ने	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, स्वास्थ्य शाखा	घटना घटेको २ दिन पछिबाट
		खानेपानी शुद्धिकरणका विधि, व्यक्तिगत सरसफाई र चर्पी प्रयोगको जानकारी दिने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, महिला स्वयमसेविका	घटना घटेको दिनदेखि नियमित
		पुनर्स्थापना केन्द्रहरूको फोहोर मैला व्यवस्थापन गर्ने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, महिला स्वयमसेविका	घटना घटेको दिनदेखि नियमित
		घाइते तथा विरामीको नियमित औषधि उपचारका साथसाथै गर्भवती, सुत्केरी जाँच र परिवार नियोजन सेवा प्रवाहलाई निरन्तरता दिने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, महिला	घटना घटेको दिनदेखि नियमित

			स्वयमसेविका	
		आघातमा परेकाहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श सेवा सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, महिला स्वयमसेविका	घटना घटेको दिनदेखि नियमित
३ ७ दिन देखि महिना दिन		मनोसामाजिक परामर्श सेवा सञ्चालन लाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, गैसस	घटना घटेको दिनदेखि नियमित
		टोल र बस्तीहरुमा नियमित स्वास्थ्य शेवा प्रवाह गर्ने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, महिला स्वयमसेविका, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी	घटना घटेको दिनदेखि नियमित
		पुर्नस्थापना केन्द्रहरुमा खानेपानी, सरसफाई, तथा पोषणयुक्त खानाको निरन्तरता दिने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, महिला स्वयमसेविका, स्थानीय स्वास्थ्य संस्था	घटना घटेको दिनदेखि नियमित ७ दिन सम्म
		स्वास्थ्य सेवा सञ्चालनलाई निरन्तरता दिने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, महिला स्वयमसेविका, आवास तथा स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, महिला तथा युवा समुह	घटना घटेको १५ दिन पछि
		सुगर,प्रेसर थाइराइड,मुटुका विमारीहरुको नियमित चेकजाँच तथा आवश्यक औषधिको व्यवस्थापनलाई सहज बनाउने	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, महिला स्वयमसेविका,स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, महिला तथा युवा समुह	नियमित

प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना

विपद्को सामना गर्न आपत्कालीन समयमा मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा पोषण क्षेत्रले देहायअनुसार पूर्वतयारी गर्नेछः।

स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना

सि.नं	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	अनुमानित लागत
१	विषयगत शाखाको नियमित बैठक बसी अवस्थाको अद्यावधिक गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	गाउँपालिका विषयक्षेत्रगत अगुवा निकाय	आवश्यकता अनुसार	५०००
२	द्रुत प्रतिकार्य टोली गठन गरी कार्ययोजना तयार गर्ने	गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	माघ मसान्त	१००,०००
३	स्वास्थ्य उपकरण व्यवस्थापन र भण्डारण गर्ने ।	स्वास्थ्य शाखा	गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा	माघ मसान्त	२००,०००
४	आवश्यक औषधि तथा प्राथमिक उपचारक तथा स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा	आवश्यकता अनुसार	३००,०००
५	पानी शुद्धिकरणका सामग्रीको व्यवस्थापन र भण्डारण गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	माघ मसान्त	५०,०००
६	आपतकालीन शौचालयको सामग्री व्यवस्थापन गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	योजना शाखा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	फागुन मसान्त भित्र	१००,०००
७	हरेक वडाका १० जना युवाहरुलाई क्षमता विकासका प्राथमिक उपचार तालिम दिने	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शाखा र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	माघ मसान्त भित्र	५००,०००
८	विपद् पूर्वतयारीका लागि अन्तर विषयक्षेत्रगत समन्वय गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	गाउँपालिका विषयक्षेत्रगत अगुवा निकाय	माघ फागुन मसान्त भित्र मसान्त	२५०००
९	CRRT परिचालनको तयारीका लागि नियमित बैठक बस्ने	स्वास्थ्य शाखा	गाउँपालिका विषयक्षेत्रगत अगुवा निकाय	निरन्तर	१०,०००
१०	संकटासन्न समुहको पहिचान गरी सूचिकरण गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	योजना शाखा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	२०७७ चैत्र	२०,०००
१२	फोहोर मैला विसर्जनका लागि उचित स्थानको पहिचान गरी सूचि तयार गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	२०७८ वैशाख	३००,०००
१३	स्थानीय स्वास्थ्य स्वयंम सेवकको सूचि तयार गरी क्षमता विकास गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	२०७८ वैशाख	

कोभिड १९ मा आधारित प्रतिकार्य योजना

सि.नं	प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरु	प्रमुख जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समयावधि
१	कोभिड १९ का बारेमा टोल र बस्तीमा सचेतना क्रियाकलाप गर्ने	गाउँपालिका	स्वास्थ्य शाखा	नियमित
२	बाहिरबाट आउने मानिसको अभिलेख राख्ने	गाउँपालिका	स्वास्थ्य शाखा	नियमित
३	बाहिरबाट आएका मानिसहरुलाई अनिवार्य होम	गाउँपालिका	क्षेत्रका	नियमित

	क्वारेन्टिनमा राख्न टोल विकास समितिहरूसँग समन्वय गर्ने र होम क्वारेन्टिनमा राख्ने ।		सदस्यहरु	
४	नियमित मिचिमिचि हात धुने, मास्क प्रयोग गर्ने र स्यानीटाईजरको प्रयोग गर्ने, सामाजिक दुरी कायम गर्ने कुरालाई नियमित अनुगमन गर्ने ।	गाउँपालिका	बडा कार्यालय	नियमित
५	होम क्वारेन्टिनमा वा आइसोलेसनमा बसेका व्यक्तिहरुको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने	गाउँपालिका	स्वास्थ्य शाखा	नियमित
६	शव व्यवस्थापनको लागि तालिम, आवश्यक सामग्री व्यवस्थापन र परिचालन गर्ने	गाउँपालिका	स्वास्थ्य शाखा	नियमित
७	संक्रमित व्यक्तिलाई थप आइसोलेसन बेडको व्यवस्था गरी उपचार गर्ने	गाउँपालिका	स्वास्थ्य शाखा	नियमित
८	नियमित पी.सी.आर परीक्षणका लागि प्रोत्साहन गर्ने ।	गाउँपालिका	गाउँपालिका	नियमित
९	स्वाव संकलन गरी परीक्षणको लागि पठाउने	गाउँपालिका	स्वास्थ्य चौकी सुरक्षा निकाय	नियमित
१०	गंभिर संक्रमितहरुलाई प्रादेशिक अस्पताल रिफर गरी पठाउने	गाउँपालिका	गाउँपालिका क्षेत्रका सदस्यहरु	नियमित
११	संक्रमितहरुको नजिक रहेका मानिसहरुको तत्काल कन्ट्याक्ट ट्रेसिङ्ग गरी स्वाव संकलन गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका स्वास्थ्य कार्यालय	नियमित

संरक्षण विषयगत क्षेत्र

क्षेत्रगत अगुवा (Cluster Lead) : गाउँपालिका महिला तथा बालबालिका शाखा

विपद्बाट प्रभावित तथा विस्थापितको संरक्षणका लागि यस क्षेत्रले विशेष भूमिका निर्वाह गर्नेछ । विशेषगरी जेष्ठ नागरिक, बालबालिका, फरक प्रकारको क्षमता भएका व्यक्ति, महिलाजस्ता बढी प्रभावित हुने वर्गको संरक्षणका लागि यस क्षेत्रले काम गर्नेछ ।

विपद् पछिको अनुमानित परिदृश्य

- जोखिमपूर्ण अवस्थाको सामना गरिरहेका महिला, बालबालिका, अपाङ्गता, जेठ नागरिकको सङ्ख्या धेरै हुनेछ ।
- संरक्षण गर्नुपर्ने, घाइते हुन सक्ने, विस्थापित, हराउनु, अलपत्र र भेदभावमा पर्न सक्नेछन्।
- महिला, किशोरी तथा बालिकाहरुमा हिंसाका घटनाहरु हुनसक्नेछन् ।

क्षेत्रगत उद्देश्य

महिला तथा बालबालिका लगायत जोखिममा परेका समूहलाई हिंसा, मानसिक तनाव, शोषण, दुर्व्यवहार, भेदभावबाट मुक्त राखी सुरक्षाको प्रत्याभूति दिनु यस क्षेत्रको उद्देश्य रहेको छ ।

संरक्षण विषयगत क्षेत्रको आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

ऋवधि	प्रतिकार्यका क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	समयावधि
० देखि २४ घण्टा	संरक्षण क्लष्टरको आकस्मिक बैठक वस्ने	महिला बालबालिका तथा समाज कल्याण शाखा	तत्काल
	प्रभावित महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकको अवस्था अद्यावधिक गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा	तत्काल
	हराइरहेका बालबालिका, महिला, अपांगता भएका, जेष्ठ नागरिकहरूको खोज तथा उद्धार क्लष्टर संग समन्वय गरी खोजी गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	प्रभावित महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई सुरक्षित स्थानमा राख्ने र तयारी खाना पुगे नपुगेको भेदभाव भए नभएको सुनिश्चित गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र आवास तथा गैरखाद्य विषयगत क्षेत्र	नियमित
	एम्बुलेन्स सेवा, आपत्कालिन प्राथमिक उपचार र घाइतेका लागि यातायात व्यवस्था भए नभएको निरीक्षण गर्ने क	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार
	जोखिममा रहेका महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने ।	खोज तथा उद्धार,सुचना र समन्वय विषयगत क्षेत्र संरक्षण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकहरूलाई तत्काल आवश्यक पर्ने राहत सामग्री उपलब्ध गराउन सहजीकरण गर्ने । विशेषगरी अति जोखिममा रहेको समुहलाई केन्द्रित गर्ने ।	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	घाइतेहरूको प्राथमिक उपचारका लागि स्वास्थ्य, खानेपानी सरसफाई तथा पोषण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने ।	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	आवश्यकता अनुसार मनोसामाजिक परामर्श कार्यशाला सञ्चालन गर्ने र निगरानी समूह परिचालन गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	नियमित
	प्रारम्भिक स्वरूपको द्रुत लेखाजोखा गर्ने (Initial Rapid Need Assessment-IRNA)	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार
मानव बेचबिखन र अपहरण जोखिम न्युनिकरणका लागि गाउँपालिका क्षेत्रका सिमा नाकाहरूमा सुरक्षा चेक जाँच गर्न सुरक्षा निकायसँग समन्वय गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	नियमित	
२४ घण्टादेखि ७ दिन	संरक्षण विषयगत क्षेत्रको बैठक बसी परिस्थितिको अद्यावधिक गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार
	अस्थायी शिविरहरू बालमैत्री, महिला मैत्री र अपांगता मैत्री भए नभएको सुनिश्चित गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	अवस्था र आवश्यकता अनुसार
	यथाशिघ्र द्रुत लेखाजोखाको विवरण सम्वन्धित सरोकारवालाहरूलाई जानकारी दिने ।	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	घटना घटेको २ दिन पछिबाट

	प्रभावित महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई आवश्यकता अनुसार औषधी, पोषण सामग्री, खाद्यान्न तथा नगद वितरण गर्न सहजीकरण गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	नियमित
	प्रभावित स्थानमा वा शिविर संचालन भएको स्थानमा महिला तथा किशोरीमाथि हुने हिंसाका गतिविधिलाई निगरानी राख्ने साथै महिलाको विशेष संरक्षणको व्यवस्था मिलाउन सहजीकरण गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	नियमित
	प्रभावितहरूको लागि तत्काल आवश्यक पर्ने खाद्यान्न लगायत न्यूनतम मानविय सहयताका सामग्री जुटाउन सहजीकरण गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	नियमित, स्थिति नियन्त्रणमा नआउदा सम्म
	विपद प्रभावितहरूको बहुमुल्य सर समानको सुरक्षा गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	स्थिति नियन्त्रणमा नआउदा सम्म
	प्रभावित महिला, बालबालिका तथा किशोरकिशोरीहरूलाई हुन सक्ने हिंसा, यौनहिंसा सम्बन्धि निगरानी समुह मार्फत राख्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	स्थिति नियन्त्रणमा नआउदा सम्म
७ दिन देखि महिना दिन	प्रभावित महिला, बालबालिका तथा किशोरकिशोरीहरूलाई दुरुपयोग र वेचबिखन हुन सक्ने पक्षवारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	घटना घटेको ७ दिनदेखि नियमित १५ दिन
	हराएका छुट्टिएका बालबालिकाहरु छुन् भन्ने आमाबाबुसंग पुनर्मिलन गराउने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	उपलब्ध भएको ७ दिन भित्र
	सुरक्षित गृहको व्यवस्था गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार
	मनोसामाजिक समस्या भएका महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई मनोसामाजिक परामर्श दिने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	नियमित, स्थिति नियन्त्रणमा नआउदा सम्म
	स्थानीय क्लव, निगरानी समुह, गाउँपालिका र नेपाल प्रहरीले निरन्तर बाहिरबाट आउने व्यक्तिहरु मथि निगरानी राख्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	घटना घटेको ७ दिन देखि नियमित १५ दिन सम्म
	निरन्तर निगरानी, जनचेतना अभिवृद्धि, अनुगमन र मुल्यांकन गरी आवश्यकता अनुसार थप सहयोग गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	नियमित, स्थिति नियन्त्रणमा नआउदा सम्म
	विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अनुरूप प्रतिकार्य भएनभएको समीक्षा गरी प्रतिवेदन तयार गर्न विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क व्यक्तिलाई जिम्मेवारी दिने ।	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	घटना घटेका १ महिना पछि

प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी

संरक्षण क्षेत्रले आपत्कालीन मानवीय सहयोगका सन्दर्भमा उपलब्ध गराउने संरक्षणसम्बन्धी कार्यका लागि देहायको तयारी गर्नेछ

संरक्षण विषयगत क्षेत्रका प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना

सि नं	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	अनुमानित लागत
१	संरक्षण विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक वसी विपद्को अवस्था विश्लेषण गर्ने ।	गाउँपालिका	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	त्रैमासिक	६०००
२	महिला, बालबालिका, किशोर किशोरी तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको तथ्यांक संकलन र अद्यावधिक गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, संरक्षण विषयगत क्षेत्र	२०७७ चैत्र मसान्त भित्र	२००००
३	संरक्षण विषयगत क्षेत्रमा कार्यरत गाउँपालिकाभित्रका संघसंस्थाको सुचि तयार गरी हरेकको सम्पर्क नम्बर अद्यावधिक गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, संरक्षण विषयगत क्षेत्र	२०७७ चैत्र मसान्त	
४	संरक्षण विषयगत क्षेत्रका सदस्य र संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरु ३० जनालाई ३ दिनको मनामेसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, संरक्षण विषयगत क्षेत्र	नियमित	२५०,०००
५	विपद्को समयमा हुनसक्ने हिंसा र दुर्व्यवहार नियन्त्रण गर्न निगरानी समूह गठन गरी क्षमता विकास गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, संरक्षण विषयगत क्षेत्र	२०७७ चैत्र मसान्त	२०,०००
६	महिला समूह, बालक्लब, अपांग समूहका सदस्यहरुलाई विपद् जोखिम न्युनिकरण सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, संरक्षण विषयगत क्षेत्र	२०७८ वैशाख भित्र	१००,०००
७	महिलाहरुको लागि अत्यावश्यक स्यानीटरी प्याडको व्यवस्थापन र भण्डारण गर्ने ।	गाउँपालिका	गाउँपालिका, संरक्षण विषयगत क्षेत्र	२०७७ मंसिर मसान्त	२००,०००
८	विपद्को समयमा अभिभावक गुमाएका बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरुको संरक्षणका लागि सरोकारवाला निकायसँग अन्तरक्रिया गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, संरक्षण विषयगत क्षेत्र	२०७८ वैशाख	
९	विपद्को समयमा हुनसक्ने आपराधिक क्रियाकलाप न्यूनीकरणका लागि सचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, संरक्षण विषयगत क्षेत्र	२०७८ वैशाख	

शिक्षा विषयगत क्षेत्र

क्षेत्रगत अगुवा (Cluster Lead) : गाउँपालिका शिक्षा शाखा

शिक्षा आर्जन गर्न पाउनु नागरिकको नैसर्गिक अधिकार हो र विपदबाट उत्पन्न हुने आपत्कालीन समयमा पनि शिक्षा प्राप्त गर्ने शिक्षार्थीको लागि विशेष प्रबन्ध गर्नु राज्यको दायित्व मानिएको छ । अतः स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले शिक्षा क्षेत्रको भूमिका तथा दायित्वलाई कार्ययोजनामा समेट्ने कार्य गरेको छ ।

विपद् पछिको परिदृश्य (Post disaster Scenerio)

- विद्यार्थी विस्थापित तथा प्रभावित हुने अनुमान गरिएको छ,
- प्रभावित तथा विस्थापित विद्यार्थीहरूमा मानसिक तनाव हुने, मनोसामाजिक समस्या हुनसक्ने देखिन्छ,
- विद्यार्थी विद्यालय शिक्षाको अवसरबाट वञ्चित हुने, पाठ्यपुस्तक र स्टेशनरी आदि नष्ट हुने भएकाले शिक्षा आर्जनको माध्यम अवरुद्ध हुनेछ,
- विद्यालय नष्ट हुने र शिक्षक र विद्यार्थीको मृत्यु हुन सक्ने सम्भावना रहनेछ ।
- विपद्मा अभिभावक गुमाएका बालबालिकाहरूले विद्यालय छोड्ने दर एक्कासी बृद्धि हुन सक्छ ।

शिक्षा विषयगत क्षेत्रगत उद्देश्य

विपद् प्रभावित तथा विस्थापित विद्यार्थी र अस्थायी आवासको रूपमा उपयोग भएका विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको नियमित अध्ययन वा पठनपाठन गर्न पाउने अधिकारको प्रत्याभूति गर्दै आपत्कालीन समयको लागि शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनु तथा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउनु यस क्षेत्रको उद्देश्य हुनेछ ।

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को समयमा आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्रले देहायअनुसार आपत्कालीन कार्य गर्ने निर्धारण गरिएको छ:

प्रतिकार्य योजना शिक्षा विषयगत क्षेत्र			
अवधि	प्रतिकार्यका क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	समयावधि
० देखि २४ घण्टा	शिक्षा विषयगतक्षेत्रको आकस्मिक बैठक बस्ने	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	तत्काल
	विब्यस र शैक्षिक सरोकारवालासँग समन्वय गर्ने ।	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	तत्काल
	प्रभावितहरूको शिघ्र उद्धार कार्यमा खोज तथा उद्धार, सुचना र समन्वय विषयगत क्षेत्रलाई सहयोग गर्ने ।	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	तत्काल अवाश्यकता अनुसार
	जोखिममा रहेका मानिसहरूलाई सुरक्षित स्थानमा ल्याउन खोज उद्धार ,सुचना र समन्वय कार्यदललाई सहयोग गर्ने	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	तत्काल
	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले खटाएको ठाउँमा सदस्यहरू परिचालन गर्ने ।	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	तत्काल
	सामान्य घाइतेहरूको प्राथमिक उपचार र गम्भिर अवस्थाका घाइतेहरूलाई अस्पताल पठाउन सहयोग गर्ने ।	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	तत्काल
	आपत्कालीन पुनर्स्थापनाका लागि विद्यालय	विब्यस,शिक्षा शाखा	तत्काल

	बन्द गर्ने		
	मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउन संरक्षण विषयगत क्षेत्रमा रिफर गर्ने	गाउँपालिका शिक्षा शाखा	आवश्यकता अनुसार
२४ घण्टादेखि ७ दिन	शिक्षा क्षेत्रमा भएको भौतिक क्षतिको तथ्यांक संकलन गर्ने	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार
	आवश्यकता अनुसार समुदायमा मनोसामाजिक परामर्श कार्यशाला सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	अवस्था र आवश्यकता अनुसार
	प्रभावित शिक्षक विद्यार्थीहरूको तथ्यांक संकलन गरी अभिलेख तयार गर्ने ।	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	घटना घटेको २ दिन पछिबाट
	अस्थाई सिकाई केन्द्र निर्माणका लागि श्रोत साधनको परिचालन गर्ने	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	घटना घटेको दिनदेखि नियमित १५ दिन सम्म
	शिक्षकहरूका लागि आपतकालीन शिक्षा सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यशाला सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	घटना घटेका १ हप्ता पछि
	अस्थाई सिकाई केन्द्रहरूमा छात्रा विद्यार्थीहरूमाथि हुन सक्ने हिंशा न्युनिकरणका लागि शिअसंघका अध्यक्षको संयोजकत्वमा विद्यालय सुरक्षा संयन्त्र निर्माण गर्ने ।	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	घटना घटेका १ हप्ता पछि
	७ दिन देखि महिना दिन	मनोसामाजिक परामर्श सेवा सञ्चालनलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र
	वैकल्पिक माध्यमबाट सिकाई सुरु गर्ने		
	बालबालिकाहरूलाई विद्यालयमा फर्किन अभिभावकहरूसँग समुदायमा छलफल गर्ने	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	घटना घटेको दिनदेखि नियमित १० दिन सम्म
	पेशागत संघ संगठनका प्रतिनिधिहरूसँग विद्यालय सञ्चालनका लागि अन्तरक्रिया गर्ने ।	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	घटना घटेको दिनदेखि नियमित ७ दिन सम्म
	विपद् प्रभावित विद्यार्थीहरूको आस्था र आवश्यकता अनुसार विद्यालय पोषाक, पाठ्यपुस्तक र स्टेशनरीका सामग्रीहरू वितरण गर्न विभिन्न सरोकारवा निकायसँग समन्वय गर्ने ।	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	घटना घटेको ७ दिन देखि नियमित १५ दिन सम्म
	विद्यालय हाता सरसफाई गरी डेस्क वेन्च, शौचालय, खानेपानीको अस्थायी व्यवस्था मिलाउने		
	बालबालिकाहरूलाई मनोरंजनात्मक क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने	विद्यालय, विव्यस	विद्यालय खुलेको १ हप्ता घटना घटेका ७ दिन पछि
	विद्यालयमा जाने आउने बाटोहरू विग्रेको छ भने मर्मत गर्ने	विद्यालय विव्यस, समुदाय	विद्यालय खोल्नु भन्दा १ हप्ता पहिले
	गम्भिर प्रकृतिको अवस्था बाहेक विपद्को १० दिनबाट विद्यालय सञ्चालन गर्न	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	विपद् को १० दिनपछि

	आवहान गर्ने		
--	-------------	--	--

प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी

आपतकालीन शिक्षा क्षेत्रले आपत्कालीन प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयनको लागि समितिसँग समन्वय गरी देहायअनुसार पूर्वतयारी गर्नेछः

प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना शिक्षा विषयगत क्षेत्र					
सि.नं	पूर्वतयारी कृयाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी	समयावधि	अनुमानित लागत
१	शिक्षा विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार	२०,०००
२	सुरक्षित र कम जोखिमयुक्त स्थानमा विद्यालय भवन निर्माण गर्न सहजीकरण गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	नियमित	
३	विपद् व्यवस्थापन विषयमा विद्यार्थी, शिक्षक, वि.व्य.स.र अभिभावकलाई अभिमुखीकरण गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार	
३	गाउँपालिकाका हरेक विद्यालयमा विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति निर्माण गर्न सहजीकरण गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	२०७८ वैशाख	१००,०००
४	हरेक विद्यालयमा सुरक्षित विद्यालय विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	२०७८ वैशाख	
५	विद्यालयहरूका संरचनाहरूको विपद् जोखिम अवस्थाको लेखाजोखा गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	२०७८ वैशाख	
६	अस्थायी सिकाई केन्द्र निर्माणका लागि सुरक्षित स्थानको पहिचान र सुचिकरण गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	२०७८ वैशाख	१००००
७	हरेक विद्यालयमा उद्धार सामग्री सहितको प्राथमिक उपचार कक्ष व्यवस्थापन गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	२०७८ वैशाख	५००,०००
८	विभिन्न संघसंस्था, एम्बुलन्स, सुरक्षा निकाय, स्थानीय सरकार तथा जिल्लास्थित कार्यालयहरूको सम्पर्क विवरण तयार र अद्यावधिक गर्ने	गाउँपालिका	विब्यस, विद्यालय	२०७८ वैशाख	
९.	हरेक विद्यालयको गैरसंरचनात्मक जोखिम अल्पिकरण गर्न विब्यससँग समन्वय गर्ने	गाउँपालिका	विद्यालय, शिक्षा क्षेत्र	२०७८ वैशाख	१००,०००
१०.	हरेक विद्यालयमा प्रकोप पात्रो निर्माण गरी विद्यालय, शिक्षक र समुदायमा विपद् सचेतीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	२०७८ वैशाख	
११.	अस्थाई सिकाई केन्द्र निर्माणका लागि आवश्यक त्रिपाल, जस्तापाताहरूको व्यवस्थापन र भण्डारण गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्र	२०७८ वैशाख	३००,०००
१२.	बृहत्तर विद्यालय सुरक्षा योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने	गाउँपालिका शिक्षा शाखा	विब्यस, विद्यालय परिवार	२०७८ वैशाख	१००,०००
१३.	कृत्रिम घटना नमुना अभ्यास तालिम संचालन र नियमित गर्न प्रोत्साहित गर्ने				

राहत,पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगतक्षेत्र

क्षेत्रगत अगुवा (Cluster Lead) : गाउँपालिका उपाध्यक्ष

विपद्को समयमा उपलब्ध हुनु पर्ने मानवीय सहयोगको महत्वपूर्ण पक्ष खाना, नाना र छाना हो । राहत,पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्रले विपद् प्रभावित व्यक्तिहरूलाई न्यूनतम मापदण्डअनुसारको आवास लगायतका आधारभूत सेवा उपलब्ध गराउन सहयोग परिचालन गर्नु पर्छ र यसमा सिमान्तकृत समुदायको समान पहुँच कायम गराउनु यस क्षेत्रको प्रमुख भूमिका रहन्छ ।

विपद्को अवस्थामा विस्थापित व्यक्ति, परिवार तथा समुदायलाई स्थिति सामान्य भएर आफ्नो घर फर्किने अवस्था तयार नभएसम्म आपत्कालीन आश्रयस्थलमा राख्नु पर्ने हुन्छ । यसको लागि अस्थायी रूपमा विद्यालय, मन्दिर, स्थानीय तहका भवनजस्ता सार्वजनिक स्थलमा राख्नु पर्ने हुन्छ भने केही लामो समयको लागि राख्नुपर्ने भएमा अस्थायी शिविर खडा गरी बसोवास गराउनु पर्ने हुन्छ । त्यसका साथै दैनिक जीवनयापनको लागि भाँडावर्तन, ओड्ने ओछ्याउने लुगाफाटो वा खाना बनाउने, खाने वर्तन र इन्धनको व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित क्षेत्रगत निकाय सँग समन्वय गर्नु पर्ने हुन्छ । यस विषयगत क्षेत्रको भूमिका बिग्रेभत्केका भौतिक संरचनाहरूको मर्मत सम्भार देखि नयाँ निर्माण सम्म रहन्छ । प्रभावितहरूको वीविको पार्जनको पुर्नस्थापना देखि लिएर विपदमा हराएका नष्ट भएका दस्तावेजहरूको पुर्ननिर्माणसम्मका गतिविधिहरूमा यस विषयगत क्षेत्रले सहजीकरण गर्नेछ ।

विपद् पछिको सम्भावित परिदृश्य

- विपद्बाट अधिकांश मानिसहरू संकटमा हुनेछन् ।
- मानिसहरू हताहत भएर आफ्नो ज्यान जोगाउन भागाभाग गर्नेछन् ।
- प्रभावितहरूकोगाँस बासको अवस्था टुटेको हुनेछ ।
- विपद् भएको केही समयपछि उद्धारकर्मीहरू पुगेको, उद्धार कार्यमा जुटेको प्रभावित परिवारहरूलाई बाहिर ल्याई सुरक्षित ठाउँमा राख्ने काम भइरहेको अवस्थामा पुर्नथापनाकोअभावले छटपटिइ रहनेछन ।
- सुरक्षित ठाउँमा ल्याइएको व्यक्ति तथा परिवारहरूको आफूले लगाएको कपडाबाहेक साथमा केही नभएको र अति भोकाएको, थाकेको, परिवारका सबै सदस्य आफ्नै शिविरमा नभएकोले चिन्तित देखिएको अवस्था हुनसक्ने छ ।
- विशेषगरी बालबालिका, वृद्ध र विरामी तथा गर्भवती महिलाहरू अरु बढी समस्यामा पर्नेछन् ।
- जीविकोपार्जनका वैकल्पिक उपायको अभाव हुनेछ ।
- विपदका कारण अधिकांश गाउँ प्रताडित भएर मानिस हताहत भई सहयोगको याचना गरिरहेका हुनेछन् ।
- घरबार नष्ट भएर भूरी, हिलो र चीसो जमिनमा दिन रात बिताउन बाध्य भइरहेको देखिनेछ ।
- विद्यालयका कक्षाकोठा, प्रहरी चौकी, स्वास्थ्य केन्द्रहरूजस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथि दबावको सिर्जना, सामुदायिक तथा संस्थागत स्थानहरूमा अस्थायी आवासको उपयोग गर्दा सामुदायिक स्वास्थ्यसम्बन्धी व्यवहारमा चुनौती र समस्या देखा पर्नेछन् ।
- विपदका कारण घर, धनमाल र खाद्यान्न विहीन हुँदा विस्थापित भएका मानिस राहतको पर्खाईमा भोकै बस्न बाध्य हुनेछन ।
- नागरिकता, लालपुर्जा जस्ता दस्तावेजहरू लुट भई राहत र बैंक ऋण लिन चाहनेहरू अस्तब्यस्त हुनेछन् ।

क्षेत्रगत उद्देश्य

- राहत,पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य विपद्बाट प्रभावित मानिसलाई जीवनयापनको लागि आवश्यक पर्ने आवास, खाद्यसामग्री, लताकपडा उपलब्ध गराएर उनीहरूको जीवन रक्षा गर्नु हुनेछ। यस क्षेत्रका अन्य उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन्
- विपद्मा परेर खाद्यान्नको समस्यामा परेका समुदाय तथा व्यक्तिलाई राहत सहयोग उपलब्ध गराउनु तथा राहत,पुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माणमा सबैको समानुपातिक पहुँच कायम गराउनु,
- सुत्केरी, आमाको दूध खाने बच्चा, कुपोषणमा परेका बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती महिलाजस्ता संवेदनशील अवस्थामा रहेका समुदायलाई विशेष स्थानमा पुर्नस्थापित गर्नु ।
- सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्नु,
- विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापितलाई मानवअधिकारको उपभोग गर्न सक्षम बनाउनु,
- घरायसी आवश्यकताका भाँडाकुँडा तथा व्यक्तिगत सम्मान र मर्यादासहित दैनिक जीवनयापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूमा विस्थापितको समानुपातिक पहुँच पुगे नपुगेको अनुगमन गर्नु ।

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को समयमा तथा त्यसपछि लगत्तै विस्थापित तथा प्रभावित मानिसलाई विनाभेदभाव राहत सामग्री उपलब्ध गराउनु यस क्षेत्रको कार्यधिकार हो । यसको लागि यस क्षेत्रले देहायअनुसार काम गर्नेछः ।

राहत,पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र,आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना			
अवधि	प्रतिकार्यका क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	समयावधि
० देखि २४ घण्टा	राहत, पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी घटनाको परिस्थिति बारेमा छलफल गर्ने ।	गाउँपालिका राहत पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	प्रभावितहरूको तत्काल सुरक्षित स्थानान्तरण गर्ने	गाउँपालिका राहत पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्री वितरण गर्ने ।	गाउँपालिका राहत पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	पुर्नस्थापना केन्द्रहरूको अवस्थाको अनुगमन गर्ने	५ वटै वडा कार्यालयहरु	तत्काल
	पुर्नस्थापितहरूको वर्गिकरण गरी पुर्नस्थापना केन्द्रमा पठाउने	५ वटै वडा कार्यालयहरु	तत्काल
	पुर्नस्थापना केन्द्रहरूमा स्वास्थ्य शिवीर सञ्चालनका लागि सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।	गाउँपालिका राहत, पुर्वस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र, स्वास्थ्य शाखा	नियमित
	पुर्नस्थापना केन्द्रहरूमा खानेपानी तथा सरसफाइ शिवीर सञ्चालनका लागि सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय र	गाउँपालिका राहत, पुर्वस्थापना तथा पुननिर्माण	स्थिति सहज नहुदासम्म

	सहकार्य गर्ने ।	विषयगत क्षेत्र, स्यास्थ्य शाखा	
	पुनर्स्थापना केन्द्रहरु सुरक्षित रहेको सुनिश्चिताका लागि अनुगमन र निरीक्षण गर्ने	गाउँपालिका	स्थिति सहज नहुदासम्म निरन्तर
२४ घण्टादेखि ७ दिन	क्षतिको सुचना तथा तथ्यांक संकलन तथा विषयगत शाखासँग समन्वय गर्ने	राहत, पुर्वस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	नियमित
	प्रारम्भिक स्वरूपको द्रुत लेखा जोखाको (Initial Rapid Need Assessment-IRNA) प्रतिवेदन अध्ययन गर्ने र सो अनुरूप आगामी नयाँ कार्यक्रम सहित निर्णय लिने ।	राहत, पुर्वस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	तत्काल
	प्रभावितहरुलाई बर्गीकरण गरी पुनर्स्थापनाका लागि पुनर्स्थापना केन्द्रहरुमा पठाउने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	वडा कार्यालय	तत्काल निरन्तर
	राहत र थप सहयोगका लागि जिल्ला, तथा प्रदेश सरकारसँग श्रोत माग गर्ने ।	गाउँपालिका, स्थानीय राजनीतिक दलहरु	अवस्था र आवश्यकता अनुसार
	महिला, बालबालिका र जेष्ठ नागरिकको पुनर्स्थापनाका लागि विशेष व्यवस्था गदै जाने ।	गापा. महिला तथा बालबालिका शाखा, राहत, पुर्वस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	घटना घटेको दिन बाट
	पुनर्स्थापना केन्द्रहरुको बाहिरी सुरक्षाका लागि आवश्यकता अनुसार घेराबार लगाउने ।	गाउँपालिका, पूर्वाधार शाखा	तत्काल
	अपांगता भएका, एकल महिला र पुरुषको पुनर्स्थापनाका लागि विशेष व्यवस्था मिलाउने	गापा. महिला तथा बालबालिका शाखा, राहत, पुर्वस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	नियमित
	प्रभावितहरुको धनसम्पत्तिको सुरक्षाका लागि सुरक्षाकर्मी परिचालन गर्ने	गापा. महिला तथा बालबालिका शाखा, राहत, पुर्वस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	नियमित
	विपदको त्रासदीपूर्ण अवस्थाबाट आघात भएका मानिसहरुलाई पुनर्स्थापना केन्द्रमै मनोसामाजिक परामर्श प्रदान गर्ने व्यवस्थाका लागि संरक्षण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने ।	गापा. महिला तथा बालबालिका शाखा, राहत, पुर्वस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	नियमित
७ दिन देखि महिना दिन	पुनर्स्थापना र राहत वितरण कार्यलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने र सुविधाको प्रवन्ध गर्ने ।	राहत, पुर्वस्थापना तथा पुननिर्माण विषयगत क्षेत्र	स्थिति सहज नहुदासम्म नियमित
	पुनर्स्थापितहरुको यथार्थ लगत संकलन गर्ने	गाउँपालिका	७ दिनदेखि १५ दिन को बीच
	क्षतिग्रस्त निजी तथा सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरुको वडागत रुपमा लगत संकलन गर्ने	५ वटै वडा कार्यालयहरु, स्थानीय राजनीतिक दलका वडा प्रतिनिधि	घटना घटेको ७ दिन देखि नियमित १५ दिन सम्म
	सामान्य क्षति भएका संरचनाहरुको मर्मतसम्हार गरी पुनर्स्थापित परिवारहरुलाई घर फिर्ता गर्ने ।	गाउँपालिका	घटना घटेको १५ दिन देखि

			महिना दिनसम्म
	नष्ट भएका संरचनाहरूको पुननिर्माण खाका तयार गरी थप आर्थिक सहयोगका लागि प्रदेश सरकार र केन्द्र सरकारसँग सहयोग माग गर्ने ।	गाउँपालिका, विषय क्षेत्रगत निकाय, स्थानीय राजनीतिक दलहरू	१ महिना पछि
	भौतिक संरचना पुननिर्माणमा आवश्यक प्राविधिक सहयोग तथा नियमन गर्ने ।	गाउँपालिका, पूर्वाधार विकास शाखा	नियमित

प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना

राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषय क्षेत्रले आपतकालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने कार्यका लागि देहाय अनुसार पूर्वतयारी गर्नेछः

राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र, प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना					
सि नं	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	अनुमानित लागत
१	राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक बसी राहत व्यवस्थापनका क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने ।	राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र		आवश्यकता अनुसार	३०००
२	राहत व्यवस्थापनका लागि दाताहरूको पहिचान गरी अभिलेख तयार गर्ने	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिकाका ५ वटै वडा कार्यालय	२०७७ फाल्गुन मसान्त भित्र	
३	राहत सामग्री जस्तै खाद्यान्न, लत्ता, कपडा र अस्थाइ आवासको लागि आवश्यक पर्ने सामग्री खरिद गरी भण्डारण गर्ने	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिकाका ५ वटै वडा कार्यालय	२०७७ पौष मसान्त भित्र	५००,०००
४	राहत वितरण लाई प्रभावकारी बनाउनको लागि राहत वितरण मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	५०,०००
५	गाउँपालिकामा सूचिकृत भएका आश्रय स्थलहरूमा आधारभूत पूर्वाधारहरूको व्यवस्था गर्ने	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र	निरन्तर	१००,०००
६	पालिका भित्रका सडक	गाउँपालिका, राहत	गाउँपालिका, कृषि तथा	२०७७ फागुन	२००,०००

	सञ्चाललाई १२ महिना नै सञ्चालन हुने व्यवस्था गर्ने	पुनर्स्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र	खाद्य विषयगत क्षेत्र	मसान्त भित्र	
७	गाउँपालिकाभित्र काम गर्ने ९० जना निर्माण व्यवशायी तथा डकमीहरुलाई भवन निर्माण मापदण्ड अनुरूप निर्माण गर्न ५ दिने भवन निर्माण तालिमको सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र	गैसस, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	२०७७ चैत्र	१०००,०००
८	आपतकालीन पुर्ननिर्माण योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकालाई सहयोग गर्ने ।	गाउँपालिका	गाउँपालिका, राजनीतिक दलहरु	२०७७ माघ	१००,०००
९	आपतकालीन सहायताका लागि स्वयम सेवकहरुको छनोट गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, राजनीतिक दलहरु	२०७८ जेठ	
१०	भवन निर्माण मापदण्ड कार्वन्वयन गराउने	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र		नियमित	
११.	सडकको नाली सुधार	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र		२०७८ जेठ	
१२.	अस्थाइ बसोबासको लागी आवश्यक सामाग्री व्यवस्था गर्ने	गाउँपालिका, राहत पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण विषयगत क्षेत्र		२०७८ जेठ	

परिच्छेद: ७

आवश्यकताको लेखाजोखा

निकायगत स्रोत साधनको आँकलन

निकायको नाम	स्रोत साधन	परिमाण	भण्डारण स्थल	माग गरेपछि उपलब्ध हुन लाग्ने	कैफियत
गाउँपालिका	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागी सबै कार्यक्रमका लागि मानवीय, आर्थिक र भौतिक स्रोत		गाउँपालिका	तत्काल, नेपाल सरकारको स्वीकृत मापदण्ड अनुरूप	
प्रहरी चौकी	दक्ष जनशक्ति खोज, उद्धार सुरक्षा	१० जना भन्दा बढी		तत्काल	
गाउँपालिका कृषि विकास शाखा	विउबिजन तथा विषादी	आवश्यकता अनुसार	गाउँपालिका	तत्काल	
गाउँपालिका शिक्षा शाखा	शैक्षिक सूचना संकलन जनशक्ति	५० जना		तत्काल	
महिला तथा बालबालिका शाखा	सूचना संकलन जनशक्ति र मनोसामाजिक परामर्श	३ जना		तत्काल	
गाउँपालिका पूर्वाधार शाखा	सूचना संकलन र लेखाजोखा जनशक्ति	१५ जना		तत्काल	
नेपाल रेडक्रकस सोसाइटी उपशाखा	गैर खाद्य सामग्री प्राथमिक उपचार बक्स	१५ जना	ने.रे.सो.		
सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ	काठ उपलब्ध गराउन सकिने	आवश्यकता अनुसार	सामुदायिक वन	तत्काल विपद् व्यवस्थापन समितिको आवश्यकता अनुसार	
स्वास्थ्य शाखा गापा	दक्ष जनशक्ति (Rapid Response Team) ५ वटा र सामान्य औषधी	सामान्य औषधी	स्वास्थ्य चौकी	तत्काल	
उद्योग बाणिज्य संघ	खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री	आवश्यकता अनुसार		तत्काल विपद् व्यवस्थापन समितिको आवश्यकता अनुसार	
राजनैतिक दल	स्वयंसेवक	आवश्यकता अनुसार		आवश्यकता अनुसार कार्यकर्ता परिचालन	

अनुमानित लागत

क्र.सं.	बजेटको शीर्षक	रकम	कैफियत
१	चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजित रकम		
२	चालु आर्थिक वर्षमा खर्च भएको रकम		
३	हाल कोषमा मौज्दात रकम		

आर्थिक श्रोत र उपलब्ध हुने विधि र संयन्त्र

मंगला गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापन कोषका लागि गाउँ सभाबाट रकम विनियोजन गर्ने गरेको छ। सो कोषलाई प्रयोग गर्ने र थप आर्थिक श्रोतका लागि प्रदेश सरकार, केन्द्र सरकार तथा विभिन्न संघ संस्थाहरूसँग अनुरोध गरिनेछ। यसका अतिरिक्त तपशिल बमोजिमका विषयगत क्षेत्रका अगुवा निकायसँग समन्वय गरिनेछ:

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिकामा नेतृत्व गर्ने अगुवा निकायको नाम	अगुवा निकायको प्रमुख	सम्पर्क नम्बर
१	खोज तथा उद्धार पूर्वसूचना र समन्वय	मंगला गाउँपालिका	सत प्रसाद रोका	९८६९०१४१६५
२	शिक्षा विषयगत क्षेत्र	मंगला गाउँपालिका शिक्षा शाखा	डेक बहादुर बानिया	९८५७६४०३९७
३	आपतकालीन आश्रयस्थल तथा गैरखाद्य क्षेत्र	मंगला गाउँपालिका	श्रृजना के.सी	९८५७६३३९६०
४	कृषि तथा खाद्य विषयगत क्षेत्र	मंगला गाउँपालिका कृषि विकास शाखा	सिमा सुवेदी	९८६७६२९९४९
५	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा पोषण क्षेत्र	मंगला स्वास्थ्य शाखा गा.पा.	लेख नाथ रोका	९८४८२४६८३६
६	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	मंगला महिला तथा बालबालिका शाखा	खग राज गौतम	९८६७९७०७३४
७	राहत, पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण क्षेत्र	मंगला गाउँपालिका पूर्वाधार शाखा	सुजन पाध्या	९८४९६०६३९९

परिच्छेद: ८

अन्य निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्य

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) ले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि एक विशिष्टीकृत निकायको रूपमा “राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण” को व्यवस्था गर्नुका साथै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य एवं जिम्मेवारीलाई स्पष्ट गरेको छ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) ले देहाय बमोजिमका संरचनाको व्यवस्था गरेको छ:

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
- राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद्
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

यसका साथै उक्त ऐनले राष्ट्रिय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र र स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको समेत व्यवस्था गरेको छ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) बमोजिम विपद् व्यवस्थापनको संस्थागत संरचना तल चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ। यसका आधारमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको संस्थागत समन्वय र सहकार्य ढाँचा निम्न बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

			<ul style="list-style-type: none"> ● सूचना संकलन तथा सर्वेक्षणमा स्वयंसेवक परिचालन गर्ने ● प्रकोपको समयमा आपतकालीन आवास तथा बन्दोबस्ती व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने ● प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा कार्यमा सहभागी हुने ।
४	राजनीतिक दलहरु	क्रियाशिल राजनितिक दलका प्रमुखहरु	समन्वय <ul style="list-style-type: none"> ● स्रोत संकलनमा सहयोग ● जनपरिचालन गर्ने । ● राहत वितरण प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन सहयोग गर्ने ।
५	उद्योग बाणिज्य संघ	मंगला इकाइ सभापति	सुख्खा तथा तयारी खाना जस्तै: चिउरा, भुजा, विस्कट आदि, खाद्य सामग्री संकलन वितरण र व्यवस्थापनमा सघाउने ।
६	सञ्चार माध्यम	सन्तोष गौतम	तथ्यपरक सूचना संकलन तथा सम्प्रेषण <ul style="list-style-type: none"> ● पृष्ठपोषण संकलन गरि सम्बन्धित क्षेत्रलाई सुभाब प्रदान गर्ने ● महिला, बालबालिका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको आवश्यकतालाई प्राथमिकता दिने । ● महामारी रोकथाम तथा पूर्वतयारीका सन्देशहरु सर्वसाधारणसम्म पुऱ्याउन सूचना सम्प्रेषण गर्ने
७	पेशागत व्यवसायी - निर्माण व्यवसायी, कृषक तथा अन्य	अध्यक्ष	राहत, उद्धार तथा संरक्षण कार्यमा सहयोग, पुनर्स्थापनाको चरणमा प्रभावित परिवारलाई आवश्यक सहयोग प्रदान गर्ने ।
८	गै.स.स. महासंघ, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स.	प्रमुख तथा प्रतिनिधि	मानवस्रोत परिचालन गर्ने <ul style="list-style-type: none"> ● स्रोत संकलनमा सहयोग गर्ने ● गै.स.स.हरु बीच समन्वय गर्ने ● क्षमता विकास तथा सहजिकरण कार्य गर्ने । ● क्षेत्रगत निकायबीच समन्वय गदै जिम्मेवारी बाँडफाँड तथा प्रभावकारीता समीक्षा गर्ने ● राहत, पुनर्स्थापना, पुनर्निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रम निर्माण, स्रोतको खोजी तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
९	विषयगत शाखाहरु	क्षेत्रगत अगुवा निकाय	<ul style="list-style-type: none"> ● विषयगत समितिमा रही क्षेत्रगत अगुवाको भूमिका निर्वाह गर्ने ● सम्बन्धित कार्यालयको आपतकालीन योजना निर्माण गर्ने ।
१०	गाउँपालिकामा कार्यरत गैसस		विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्न सहयोग गर्ने <ul style="list-style-type: none"> ● प्रभावकारी प्रतिकार्य पूर्वतयारीका लागि मुख्य सिद्धान्त वा न्यूनतम मापदण्डका बारेमा समन्वय गर्ने ● विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका सिलसिलामा

			<p>विषयगत क्षेत्रमा रहेर सहयोग गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none">• विपद्को समयमा प्रतिकार्यमा सहयोग गर्ने ।
--	--	--	---

परिच्छेद: ९
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

लैङ्गिक समानता भनेको महिला र पुरुषलाई एउटा समान मानव प्राणी मान्नु हो । हरेक व्यक्तिलाई समान व्यवहार गर्नु हो । उदाहरणको लागि: समान ज्याला, समान मताधिकार, समान रूपमा विकास नियोगहरू, समितिहरू, आयोगहरू, निकायहरूमा प्रतिनिधित्व हुनु । महिला र पुरुषका आवश्यकता र क्षमता फरक फरक हुन्छन् । तसर्थ त्यस्ता आवश्यकता तथा क्षमतालाई पहिचान गरि सम्बोधन गर्ने तथा अवसर उपलब्ध गराउनु पर्ने धारणा राख्दछ ।

जस्तै: बालिका छात्रवृत्ति, महिलाहरूलाई निजामति सेवामा ल्याउन गरिने सकारात्मक कार्यहरू, आरक्षण/क्षमता विकास/सकारात्मक विभेद आदि लैङ्गिक समताले स्वच्छ र न्यायपूर्ण तरिकाले महिला र पुरुषबीच लाभ र उत्तरदायित्व वितरण गर्ने व्यवस्था गर्छ, त्यसर्थ लैङ्गिक समानता भनेको अवसर तथा स्रोतको बाँडफाड वा सेवाको पहुँच र लाभमा लैङ्गिक आधारमा भेदभाव नरहने अवस्था हो । सामाजिक समावेशीकरण एउटा प्रक्रिया हो जसले गरिब, महिला र अन्य सामाजिक रूपमा असमावेशी वर्गलाई पहिचान गरी उनिहरूलाई स्रोतको बाँडफाड र सेवाको पहुँच र लाभमा अवसर दिन्छ ।

विपद्को समयमा, महिला, बालबालिका अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिलामा फरक प्रकारको प्रभाव पर्दछ र उनीहरू बढी जोखिममा पर्दछन् । त्यसैगरी सामाजिक रूपले बञ्चित, अल्पसंख्यक, दलित, जनजाति, गरिब, लोपोन्मुख, पटक पटक विपद्को मार खेप्न बाध्य समुदायका मानिसहरू पुन विपद्को जोखिममा रहन्छन् । यस्तो अवस्थाका मानिसहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरू सञ्चालन गरियो भने मात्र सही अर्थमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको अवधारणाले मुर्त रूप लिन सक्छ, भन्नेअभिप्रायले विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको सवाललाई जोड दिएको छ ।

जोखिम न्यूनीकरणको अवधारणाले जुन समुदाय बढी संकटासन्न हुन्छ, त्यहीँबाट न्यूनीकरणको थालनी गर्नुपर्दछ भन्ने कुरालाई जोड दिने गर्दछ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका तीनवटै चरणहरूमा संकटासन्न समुदायको प्रत्यक्ष संलग्नता रह्यो भने मात्र जोखिम न्यूनीकरणलाई प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ । सामाजिक रूपले बञ्चित, अल्पसंख्यक, दलित, जनजाति, गरिब लोपोन्मुख, पटक पटक विपद्को मार खेप्न बाध्य समुदायका मानिसहरूको क्षमता विकास गरी पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनर्लाभको चरणहरूमा उनीहरूलाई क्रियाशील गराएर लैजानका लागि पछिल्लो समयमा यो अवधारणा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको क्षेत्रमा ओजपूर्ण रूपमा स्थापित भएको छ ।

।

परिच्छेद: १०

अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना

लक्ष्य र सूचकहरू

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेका कार्यहरूको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न लक्ष्य र सूचकहरू परिभाषित गरी अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना तयार गर्नुपर्दछ। विपद् पूर्व र विपद् पश्चात् (जस्तै: मनसुन पूर्व र मनसुन पश्चात्) गोष्ठीहरूको आयोजना गरी विपद् पूर्वतयारी तथा आपतकालीन प्रतिकार्यको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्न सकिनेछ।

सि. नं.	सूचक	आधार रेखा २०१९ सम्म	लक्ष्य	तथ्याङ्क श्रोत
१	मंगला गा.पा स्तरमा विपद्बाट हुने मृत्यु दर उल्लेख्य मात्रामा कम गर्ने			
१.१	विपद्बाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत संख्या (सडक दुर्घटना बाहेक)			
२	मंगला गा.पा स्तरमा विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिहरूको संख्या उल्लेख्य मात्रामा कम गर्ने			
२.१	विपद्बाट प्रत्यक्ष प्रभावित हुने परिवारहरूको वार्षिक औसत संख्या			
२.२	विपद्बाट घाइते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत संख्या			
२.४	विपद्बाट क्षति हुने घरहरूको वार्षिक औसत संख्या			
३.	गा.पा स्तरमा विपद्को कारण हुने वार्षिक औसत प्रत्यक्ष आर्थिक क्षति			

अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई

समय-समयमा गाउँपालिकामा आइपरेका विपद् तथा प्रकोपका प्रभावहरूमा प्रतिकार्य सञ्चालन गर्ने क्रममा आवद्ध विषयगत संघसंस्था वा समितिका सदस्यहरूले हासिल गरेको सिकाई, पृष्ठपोषणलाई निम्न ढाँचामा राख्न सकिन्छ। प्रत्येक वर्षको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना माथि छलफलका चरणमा अघिल्लो वर्ष वा हालसालैको अनुभवबाट सिकेका विषयहरूलाई यस खण्डमा उल्लेख गर्न सकिन्छ। विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयनको समग्र प्रभावकारिता र कमजोरी पहिचान गरी मूल्याङ्कन गर्न एक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति समेत गठन गर्न सकिनेछ। यस समितिले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग प्रत्यक्ष समन्वय गरी उक्त समितिलाई प्रतिवेदन दिनेछ। आवश्यकता अनुसार गाउँपालिका र वडामा गठित समितिमा समावेश गरिनेछ।

अनुगमन र मूल्याङ्कन समितिका सदस्यहरूले विपद्को अवधि र विपद् पश्चात स्थालगत अवलोकन भ्रमण गर्नेछन्। आपतकालीन प्रतिकार्य र विपद् प्रभावितहरूलाई राहत वितरण साथै प्रभावकारी तयारी तथा प्रतिकार्यका लागि कमजोरीहरू पहिचान गर्नेछन्। अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाईको नमुना फारम देहाय अनुसार रहेको छ:

अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई

क्र.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी	प्रमुख जिम्मेवार	कार्यान्वयनको	कमीकमजोरी	सुझाव
------	-------------------------------	------------------	---------------	-----------	-------

सं.	तथा प्रतिकार्य	निकाय	अवस्था		

यस चरणमा प्रकोप प्रभाव देखिनु अघि नै लक्षित क्षेत्रहरुमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरु जम्मा भई कृत्रिम घटना अभ्यास गरी राय सल्लाह र अनुभव आदान प्रदान गर्दै पूर्वतयारीलाई थप प्रभावकारी र मजबुत बनाउन सकिन्छ ।

विपद् पूर्वतयारी योजना तथा प्रतिकार्य योजनाको पुनरावलोकन तथा अद्यावधिक

म्याग्दी जिल्लाको मंगला गाउँपालिकामा पहिलोपटक निर्माण भएको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई हरेक वर्ष मनसुन सुरु हुनु अगावै पुनरावलोकन गरिनेछ । यसरी पुनरावलोकन गर्दा विपद् पूर्वतयारीमा देखिएका गतिरोध र प्रतिकार्य गर्दा देखिएका चुनौतीहरुलाई पृष्ठपोषणका रुपमा ग्रहण गर्दै अद्यावधिक गरिनेछ ।

अनुसूचिहरु

अनुसूचि १ मंगला गाउँपालिकाको निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुको विवरण

क्र सं	वडा नं	पदाधिकारीको नाम तर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.		सत प्रसाद रोका	गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष	९८६९०१४१६५
२.		श्रृजना के.सी	गाउँ कार्यपालिका उपाध्यक्ष	९८५७६४२६४२
३.	१	डेग बहादुर रामजाली	वडाध्यक्ष	९८५७६४२१४२
४.	२	धन बहादुर खाती क्षेत्री	वडाध्यक्ष	९८४०७२४४७५
५.	३	कविन्द्र रोका मगर	वडाध्यक्ष	९८४९९३५५३७
६.	४	ओम बहादुर रोका मगर	वडाध्यक्ष	९८४७६५१६७३
७.	५	भूपेन्द्र खत्री क्षेत्री	वडाध्यक्ष	९८४१७३६३७३

अनुसूचि २ मंगला गाउँपालिकाको कार्यलय प्रमुखहरुको विवरण

क्र सं	निकाय तथा संस्था	सम्पर्क पदाधिकारी		मोवाइल नं
1=	मंगला गाउँपालिका	मनोहर दुङ्गना	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५७६४२६४२
2=	प्रहरी चौकी बाबियाचौर	राज कुमार रम्तेल	स.प्र. नि	९८५७६५२३००
3=	स्वास्थ्य शाखा	लेख नाथ रोका	शाखा प्रमुख	९८४८२४६८३६
4=	कृषि विकास शाखा	सिमा सुवेदी	शाखा प्रमुख	९८६७६२९९४९
5=	महिला तथा बालबालिका शाखा	खग राज गौतम	शाखा प्रमुख	९८६७९७०७३४
6=	गपा पुर्वाधार विकास शाखा	सुजन पाध्या	शाखा प्रमुख	९८४९६०६३९९
7=	गाउँपालिका शिक्षा शाखा	डेक बहादुर बानिया	शाखा प्रमुख	९८५७६४०३९७
8=	पशु सेवा शाखा	दिर्घ बहादुर खड्का	पशु सेवा शाखा प्रमुख	९८४७७२३८८८
9=	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा	राजेन्द्र आचार्य	विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन	९८५७६२४३६०

अनुसूचि ३ मंगला गाउँपालिकाका सरोकारवाला निकायको पहिचान

क्र. सं	निकाय	विषयगत क्षेत्र	कार्यरत गाउँपालिका	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	गाउँपालिका	खोज,उद्धार र सुचना तथा समन्वय	मंगला गाउँपालिका	मनोहर दुङ्गना	९८५७६४२६४२
२	शिक्षा शाखा	शिक्षा विषयगत क्षेत्र	मंगला गाउँपालिका शिक्षा शाखा	डेक बहादुर बानिया	९८५७६४०३९७
३	गाउँपालिका	आपतकालीन आश्रयस्थल तथा गैरखाद्य क्षेत्र	मंगला गाउँपालिका	श्रृजना के.सी	९८५७६३३९६०
४	कृषि विकास शाखा	कृषि तथा खाद्य विषयगत	मंगला गाउँपालिका	सिमा सुवेदी	९८६७६२९९४९

		क्षेत्र	कृषि विकास शाखा		
५	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा पोषण क्षेत्र	मंगला गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा	लेख नाथ रोका	९८४८२४६८३६
६	महिला तथा बालबालिका शाखा	संरक्षण विषयगत क्षेत्र	मंगला गाउँपालिका महिला तथा बालबालिका शाखा	खग राज गौतम	९८६७९७०७३४
७	पुर्वाधार शाखा	राहत, पुर्नस्थापना तथा पुननिर्माण क्षेत्र	मंगला गाउँपालिका पुर्वाधार शाखा	सुजन पाध्या	९८४९६०६३९९

अनुसूची ४. विषयगत सदस्य संस्थाको कार्यशर्त (नमूना)

कुनै विषयगत क्षेत्रमा परेको समस्या समाधानमा सहयोग गर्न सम्बन्धित तहमा तोकिएको प्राविधिक क्षमता भएको तथा अधिकारप्राप्त व्यक्ति, संस्था वा निकायलाई विषयगत सदस्य संस्था भनिन्छ। विषयगत सदस्य संस्थाको काम कर्तव्य यस प्रकार हुनेछन्:

१. विषयगत सदस्य संस्था (सरकारी निकाय, राष्ट्रसंघीय निकाय, रडे क्रस अभियानका सदस्य, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैसस आदि) का बीचमा उपयुक्त विषयगत समन्वय संयन्त्र स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने।

२. संघीय, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह, सरकारी निकाय, स्थानीय नागरीक समाज तथा अन्य सरोकारवाला निकाय बीच समन्वय गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने।

३. आफ्नो विषयगत क्षेत्रमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने। यस अन्तर्गत विपद्को प्रकृति तथा योजना मान्यता, प्राथमिकताप्राप्त आपत्कालीन कार्य तयारी, आपत्कालीन कार्य संवोधन गर्न प्राथमिकताप्राप्त पूर्वतयारी कार्यका लागि विद्यमान कमीकमजोरी पहिचान, विषयगत कार्ययोजना आदि पर्दछन्।

४. आपत्कालीन अवस्थाका लागि पर्याप्त आकशिमक योजना तथा पूर्वतयारीको प्रत्याभूति गराउने।

५. विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरू सम्बन्धित नीतिगत मार्गदर्शन तथा प्राविधिक मापदण्डका वारेमा जानकारी राख्छन् र सोही मापदण्डका आधारमा प्रतिकार्य गर्दछन् भन्ने कुराको प्रत्याभूति गराउन विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने।

६. विषयगत क्षेत्रका कार्यसमूहको प्रभाव र कार्यान्वयन योजनाको प्रगतिको समीक्षा गर्न तथा पर्याप्त प्रतिवदे न र प्रभावकारी सूचना प्रवाहको प्रत्याभूति दिन प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र स्थापना गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने।

७. सूचना संकलन तथा प्रचारप्रसारमा योगदान गर्न स्रोत साधनको आवश्यकता पहिचान गर्ने।

८. विषयगत क्षेत्रका प्राथमिकता प्राप्त कार्य संचालन गर्न दातृ समुदायलाई मानवीय सहायता कार्यमा लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्ने। साथै, विषयगतक्षेत्रका सहभागीहरूलाई सामान्य माध्यमबाट उनीहरूको स्रोत साधन परिचालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने।

९. मानवीय सहायतामा संलग्न साभेदार संस्थाका कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि तालिम संचालन गर्न सहयोग गर्ने ।

१०. पूर्व निर्धारित प्राथमिकता प्राप्त आवश्यकता पूर्तिका लागि विषयगत संस्थाहरूलाई अन्तिम सेवा प्रदायकका रूपमा जिम्मेवार बनाउने ।

११. कार्यक्षेत्र र कार्यक्रमको प्राथमिकताका आधारमा विषयगत क्षेत्रका मुख्य साभेदारलाई समावेश गराउने ।

अनुसूची ५. अगुवा सहयोगी संस्थाको कार्यशर्त (नमूना)

अगुवा सहयोगी संस्थाको मुख्य भूमिका विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसम्बन्धी क्रियाकलाप गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा सम्बन्धित तहमा कार्यरत सबै निकायका बीच छलफल गर्न साभा मञ्च प्रदान गरी आवश्यक सहजकर्ताको कार्य गरी यस कार्यमा विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग प्रदान गर्नु हो । मुख्य भूमिका यसप्रकार हुनेछ :

१. सबै निकायहरूको सहकार्यमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमामा सहयोग गर्ने ।

२. विपद् व्यवस्थापन समितिसंग समन्वय गरी अन्तिम कार्यशाला गर्नु अघि बैठकहरू संचालन गर्ने ।

३. विपद्सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन, प्रकोप जोखिम विश्लेषण आदि कार्यमा समन्वय गर्ने र प्राविधिक तथा वित्तीय सहयोग प्रदान गर्ने ।

४. प्रभावकारी प्रतिकार्य पूर्वतयारीकोलागि मुख्य सिद्धान्त वा न्यूनतम मापदण्डका वारमो समन्वय गर्ने ।

५. विगतका अनुभवको आधारमा सफलता, चुनौति तथा कमीकमजोरी पहिचान गर्ने ।

६. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा सबै विषयगत क्षेत्रका अगुवा तथा सदस्य संस्थाहरू लगायत अन्य सरोकारवालाहरूको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

७. कार्यशालाको नतिजा तयार गर्ने र सम्बन्धित तहमा कार्यरत मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरूमाभ्र प्रवाह गर्ने । माथिल्लो तहमा प्रतिवेदन दिने साथै तल्लो तहसम्म जानकारी गराउने आदि ।

अनुसूची ६. अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाइ नमूना फाराम

सि.न	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य काय	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयनको अवस्था	असल अभ्यास तथा कमीकमजोरी	सुझाव

